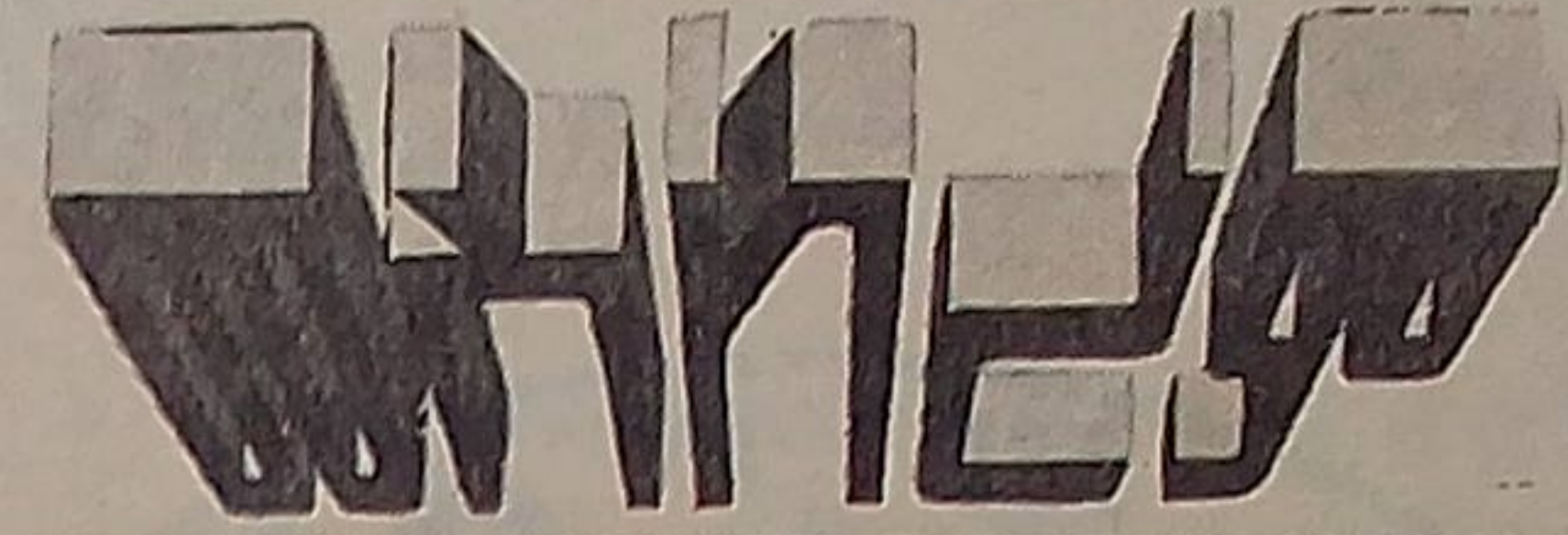

ወዘዘ

- የግሌ ፓርቲ ንድፈሐሳባዊ መሠረት-ፖለቲካዊና ድርጅታዊ አሠራር
- የሕዝብ መገናኛ ዘዴዎች ተግባርና በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት ውስጥ የተጫወቱት ሚና
- ኪነጥበብና ርዕዮተዓለም በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት
- የሶሻሊስት ትምህርት ሥርዓት ግንባታ ሂደት በኢትዮጵያ
- ዲሞክራሲና የብሔረሰብ ጥያቄ በኢትዮጵያ አብዮት

ቅጽ 3 ቁጥር 11
ታህሣሥ 1975

ማርክሲስት ለኒኒስት ርዕዮተዓለም መጽሐት

ማ ው ጫ

● የዝግጅት ገጽ	18
● የሕዝብ መገናኛ ዘዴዎች ተግባርና በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት ውስጥ የተጫወቱት ሚና	15
● ኪነጥበብና ርዕዮተዓለም በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት	33
● የሶሻሊስት ተምህርት ሥርዓት ገንባታ ሂደት በኢትዮጵያ	54
● ዲሞክራሲና የብሔረሰብ ጥያቄ በኢትዮጵያ አብዮት	80
● የሐተታ ገጽ	93

በኢሠጋኦስ ማዕከላዊ ኮሚቴ

ርዕዮተዓለም መምሪያ እየተዘጋጀ በየሦስት ወር የሚወጣ

አድራሻ

የፖስታ ሣጥን ቁጥር — 80001

የስልክ ቁጥር — 113000

Proudly brought to you by

www.binyamhk.wordpress.com

WWW.BINYAMHK.WORDPRESS.COM

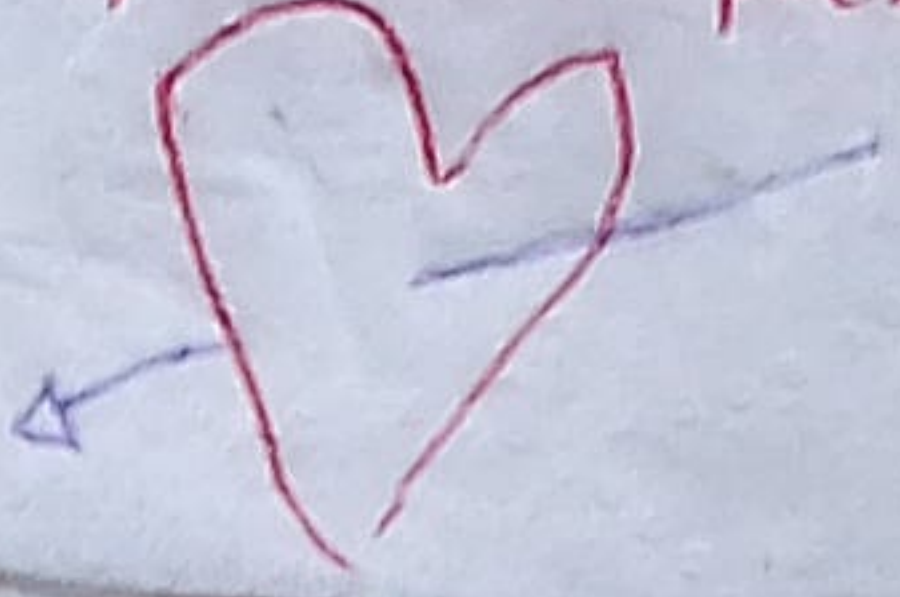
11-6-75

7. Carl J. Fredrick, *The Pathology of Politics*, (New York, n.p. 1972/, p. 176.
8. Georgii Arbatov, *The War of Ideas in Contemporary International Relations*, (Moscow: Prog. Pub., 1973), p. 27.
9. Sh. Rashidar, *International Seminar of Journalists in Tashkent, Mass Media and the Struggle for Peace and Social Progress*, (Moscow: Novosti Press Agency, 1980), p. 8.
10. V. Kortunov, *The Battle of Ideas in the Modern World*, (Moscow: Prog. Pub., 1979/, p. 9.
11. Georgi Arbatov, *The War of Ideas in Contemporary International Relations*, (Moscow: Prog. Pub., 1973/, p. 27.
12. *Ibid.*, p. 31.
13. *Ibid.*, p. 214.
14. Soviet Mass Media, Novosti Press Agency, 1979, pp. 33-36.
15. B. Pyadyshv, *The Military Industrial Complex of the USA*, (Moscow: Progress Publishers, 1977/, p. 103.

16. Alex Iaketes, *Public Opinion in Soviet Russia*, (Cambridge: Harvard University Press, 1951), p. 144.
17. V. I. Lenin, "Left-Wing" Communism, *An Infantile Disorder*, Quoted in Joseph Stalin, *Problems of Leninism*, (San Francisco, Ca: Proletarian Publishers/, p. 49.
18. Lucian W. Pye, *Communication and Political Development* (New Jersey: Princeton University Press, 1967), p. 13.
19. የዜና ግለሰብ ዘዴ በኢትዮጵያ ፡ እምስተኛ መጽሐፍ ፡ ግስታዊዎች ሚኒስቴር (አዲስ አበባ ፡ ንግድ ግተሚያ ቤት ፡ 1959) ፤ ገጽ 3
20. ከላይ ከተጠቀሰው ገጽ 6
21. » » ገጽ 7
22. » »
23. » » ገጽ 8
24. » » ገጽ 9
25. » » ገጽ 17
26. V.I. Lenin, *Coll. Works*, Vol. 30, p. 142.

Proudly brought to you by
www.binyamhik.wordpress.com

WWW.BINYAMHIK.WORDPRESS.COM

Proudly Brought to you
 34
www.binyamhik.wordpress.com

ኢ ነ ጥ በ ብ ና ር ዕ ዮ ተ ዓ ለ ም በ ኢ ት ዮ ጵ ያ አ ብ ዮ ት ሂ ደ ት

የዘመናችን ማኅበራዊ አብዮት በኅብረተሰብ የዕድገት ታሪክ ውስጥ መሠረታዊ የሥርዓተ ማኅበርን ለውጥ ያመለክታል ። ይህ የሥርዓተ ማኅበር ለውጥ በኅብረተሰብ ዋና ዋና የኑሮ ፈርጆች ውስጥ በርዕዮተ ዓለም ፣ በፖለቲካ ፣ በኢኮኖሚ ፣ በማኅበራዊ ኑሮና በሕልናዊ ሕይወት ዘርፍ ዓበይት ለውጦች ያስከትላል ። የኢትዮጵያ አብዮትም እነዚህ ህብረተሰብ የአብዮት ባሕርይ ያቀፈና ማቀፍም የሚገባው ነው ። በዚህ ጽሑፍ ውስጥ የኢትዮጵያ አብዮት በኢነጥብ መስክ ምን ለውጥ እንዳሳየ ፣ በአብዮቱ ሂደት ኢነጥብ የማሌ ርዕዮተዓለምን በማስፋፋት ረገድ ምን ሚና እንደተጫወተና ምንስ ሚና መጫወት እንዳለበት ለማመልከት ይሞክራል።

ግለሰብ በሰዎች መካከል ያለው ቁሳዊና ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት የማኅበራዊ ዕድገት መሠረት ነው ። ይሁንና ማኅበራዊ ዕድገትን በሚገባ ለመገንዘብ ስለ ኢኮኖሚ ሁኔታዎች ያለ ዕውቀት ብቻ በቂ አይሆንም ። ከምርት እንቅስቃሴ በተጨማሪ ሰዎች የሕሊናዊ ሕይወት አላቸው ። ሰዎች በተወሰኑ የፍልስፍና ፣ የፖለቲካ ፣ የሥነ ምግባር ፣ የስነ-ወበት ወዘተ . . . ለመለካከቶችና በተወሰኑ ስነ ጥናድ ሐሳቦች ይመራሉ ። እነዚህ አስተሳሰቦችና አመለካከቶች ማኅበራዊ ጸባይ ያላቸው እንደመሆናቸው በማኅበራዊ ንቃተ ሕልና ውስጥ የሚጠቃለሉ ናቸው ።

ማኅበራዊ ንቃተ ሕልና የሚባለው የኅብረተሰብ ሕልናዊ ክስተት እንደመሆኑ የሰዎች አስተሳሰብ ፣ ንድፈሐሳብ ፣ አመለካከት

በት ለሚታዩት ልምድ ሥነ ምግባር ድምር ነው። እነዚህ ሁሉ ተጠቃለው የሚገልጹት የኅብረተሰብና የተፈጥሮን ተጨባጭ እውነታ ነው። ባጭሩ ማኅበራዊ ንቃተሕሊና የለዎች ማኅበራዊ ሕልውና ነጸብራቅ ነው ማለት ነው።

ማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ሁለት ገጽታዎች አሉት። አንደኛው ማኅበራዊ ሥነ ልቦና የሚባለው ሲሆን፣ ሌላው ደግሞ ርዕዮተዓለም ነው። «ማኅበራዊ ሥነ ልቦና ከለዎች የቀን ተቀን የኑሮና የሥራ ሁኔታዎች በግብታዊነት የሚመነጩ የአመለካከቶች፣ የልማዶች፣ የስሜቶች፣ የአስተያየቶች፣ ወዘተ... ድምር»¹ በመሆኑ፣ ሥርዓት ያለው የአመለካከቶችና የእምነቶች ቅንብር አይደለም። በማኅበራዊ ሥነ ልቦና ደረጃ የለዎች አመለካከትና አስተያየት በተቀነባበረ የንድፈሐሳብ መልክ የሚቀርብ ሳይሆን የክስተቶችን ውጫዊ ሁኔታ ግርድፍ በሆነ መልኩ ከስሜት ጋር በተቀላቀለ ሁኔታ የሚቀርብ ነው። በመሆኑም ይህ ዓይነት ንቃተሕሊና በመሠረቱ ተራ የሆነ ንቃተ ሕሊና፣ እውነታ በዝቅተኛ ደረጃ የሚንጸባረቅበት የማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ገጽታ ነው። በመሆኑም ማኅበራዊ ስነ ልቦና ወደ ሌሎች የንቃተ ሕሊና ቅርፆች ማለትም ወደ ፖለቲካ፣ ሕግ፣ ሰነዎች ግባር፣ ኪነጥበብ ወዘተ... አይከፋፈልም።

የማኅበራዊ ሥነ ልቦና ትክክለኛ ግንዛቤ እውነታን በከፍተኛ ደረጃ የሚያንጸባርቁትን የሳይንስ ዘርፎችና ርዕዮተዓለምን በሚገባ ለመገንዘብ ቅድመ ሁኔታ ነው። በተለይም ስለ ርዕዮተዓለም ታሪክ ቁስ አካላዊ የሆነ ግንዛቤ ሊኖረን የሚችለው ማኅበራዊ ሥነ ልቦናን በሚገባ የመረመርን እንደሆነ ነው። ማኅበራዊ ሥነ ልቦና ኅብረተሰብ በመደብ ከመከፋፈሉ በፊት የነበረ ቢሆንም በመደብ ሥርዓተ ማኅበራት ግን የመደቦችንና የማኅበራዊ ክፍሎችን የቀን ተቀን እንቅስቃሴ መሠረት በማድረግ በግብታዊ

ነት ለሚታዩትና ለመለካከታቸውን የሚያንጸባርቅ ነው።

በሌላ በኩል ርዕዮተዓለም ከተፈጥሮና ከማኅበራዊ ሳይንሶች ጋር በመሆን ከላይ እንደተጠቀሰው እውነታን (እንደ ማኅበራዊ ሥነ ልቦና በዝቅተኛ ደረጃ ሳይሆን) በከፍተኛ ደረጃ ሳይንሳዊ በሆነና በተቀነባበረ መንገድ የሚያንጸባርቅ ነው። የአንድ ሰው ተራ የሆነ ንቃተሕሊና ከግለሰቡ የግል ልምድና ይኸው ግለሰብ ስለአለበት አካባቢ ከሚኖረው ጊዜያዊ ከሆነ ግርድፍ አመለካከት አይዘልም። ርዕዮተዓለም ግን ሰፊ ያለ እና የተጠቃለለን የማኅበራዊ ልምድ መሠረት በማድረግ ውስብስብ ጽንሰ ሐሳቦችን ከታሪካዊና ከወቅቱ ሁኔታ አንጻር የሚመለከት ነው።

በአጠቃላይ « ርዕዮተዓለም የኅብረተሰብን ልዩ የሆኑ የኢኮኖሚና ማኅበራዊ ጠባዮች በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የሚያንጸባርቅ፣ የተወሰኑ መደቦችን ጥቅምና ፍላጎት የሚገልጽ፣ ያለን ማኅበራዊ ሥርዓት ለማቆየት ወይም ለማፍረስ የሚያልም የአመለካከቶችና የአስተሳሰቦች ሥርዓት ወይም ሲስተም ነው። »² በመደብ ሥርዓተ ማኅበራት ማኅበራዊ ንቃተሕሊና መደባዊ ጸባይ ያለው እንደመሆኑ ርዕዮተዓለምም በማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ከፍተኛ ገጽታነቱ መደባዊ ነው። ርዕዮተዓለም የተለያዩ የማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ቅርፆችን ማለትም ፖለቲካን፣ ሕግን፣ ሥነ ምግባርን፣ ፍልስፍናን፣ ኪነጥበብን፣ ሃይማኖትን ወዘተ... የሚያጠቃልል ነው። ማለትም የአንድ መደብ የፖለቲካ፣ የሕግ፣ የሥነ ምግባር፣ የፍልስፍና፣ የኪነ ጥበብ፣ የሃይማኖት ወዘተ አመለካከት ተጠቃሎ የዚያ መደብ ርዕዮተዓለም ይሆናል ማለት ነው።

ርዕዮተዓለም መደባዊ ሊሆን የቻለው ለምንድን ነው? እያንዳንዱ መደብ የራሱ የሆነ ርዕዮተዓለምን ለመፍጠር ለምን ይገዳል? ይህ ሊሆን የቻለበት ምክንያት ተጽ

ራሪ መደቦች ባሉበት ሥርዓተ ማኅበር ሁሉ የመደቦች ማኅበራዊ ቦታ የተለያየ ከመሆኑም በላይ ማኅበራዊ ፍላጎታቸውና ተግባራቸውም እንደዚህ የተለያየ በመሆኑ ነው። እያንዳንዱ መደብ በኅብረተሰብ ውስጥ ያለውን ማኅበራዊ ቦታ የሚገልጸውና የሚያረጋግጠው፣ የመደብ ጥቅሙን የሚከላከለው፣ ዓላማውን ለማሳካትና ፍላጎቱን ለማሟላት የሚጥረው በተወሰኑ የአመለካከቶች ቅንብር ነው። ይህም በመሆኑ ተጽራሪ መደቦች ባሉባቸው ሥርዓተ ማኅበሮች ሁሉ የተለያዩ ርዕዮተዓለሞች ይኖራሉ። በዚህ ሁኔታ በአንድ ሥርዓተ ማኅበር የበላይነትን የሚይዘው ርዕዮተዓለም የኢኮኖሚና የፖለቲካ ሥልጣንን የያዘው መደብ ርዕዮተዓለም ይሆናል። ከዚህም የተነሳ በገዢውና በተገዥው መደቦች መካከልም የሚካሄደው የከረረ የመደብ ትግል የሚንጸባረቅበት አንደኛው መስክ የርዕዮተዓለም ትግሉ ይሆናል።

እዚህ ላይ፣ ርዕዮተዓለም ሁልጊዜም የመደብ ጠባይ ያለውና የመደብ ጥቅም ማራመጃ መሣሪያ ነው። ከተባለ እውነታን በትክክልና ሳያዛባ እንዴት አድርጎ ለማቅረብ ይችላል የሚል ጥያቄ ሊነሳ ይችላል። ይህን ጥያቄ እዚህ ለማንሳት የተገደደንበት ምክንያት ወደኋላ የኪነ ጥበብን ወገናዊነት በምንመለከትበት ጊዜ ይኸው ዓይነት ጥያቄ መነሳቱ የማይቀር በመሆኑና የሚሰጠውም መልስ (ኪነጥበብ እንደ ማኅበራዊ ንቃተ ሕሊና ቅርጽነቱ በርዕዮተዓለም ውስጥ የሚታተፍ በመሆኑ) ለዚህ ከላይ ለተነሳው ጥያቄ ከሚሰጠው መልስ ጋር የተቆራኘ በመሆኑ ነው።

በተለይ አሁን በያዝነው ታሪካዊ ወቅት በኮምኒዝምና በዐረ ኮምኒዝም መካከል የሚካሄደው የርዕዮተዓለም ትግል እየገፋ በመምጣቱና የቡርገዊውን ርዕዮተዓለም ትክክለኛ ገጽታ በገሐድ በማሳየቱ የቡርገዊው መደብ የርዕዮተዓለም ምሁራን ርዕዮተዓለምን በአጠቃላይ በመንቀፍ የኅብረተሰብ ሕይወት «ከርዕዮተዓለም ነፃ መሆን አለ

በት» (Deideologisation) እያሉ በማናፈስ ላይ ይገኛሉ። የቡርገዊው መደብ የርዕዮተዓለም ምሁራን የቡርገዊው የመደብ ጥቅም ከኅብረተሰብ ዕድገት ታሪካዊ ግስጋሴ ጋር የሚጋጭ መሆኑን በሚገባ ስለሚገነዘቡ ርዕዮተዓለም የሚል ነገር ጨርሶ እንዳይነሳ ሁኔታዎችን በሥነ ልቦና ግምገማብቻ ለመሸፋፈን ሲሞክሩ፣ ከላሾችና ከቡርገዊው ርዕዮተዓለም ተጽዕኖ ሙሉ በሙሉ ያልተላቀቁ ኃይሎች ደግሞ ርዕዮተ ዓለምና እውነት (Truth) ሊጣጣሙ እንደማይችሉ፣ ርዕዮተዓለም የአንድን መደብ ጥቅም ለማራመድ በሚያደርገው ጥረት እውነትን እንደሚሰዋ አድርገው ይመለከቱታል።

በመደባዊ ኅብረተሰብ የመደቦች የአኗኗር ሁኔታ አንድ ዓይነት አይደለም። አንዱ በዝባዥ ሌላው ተበዝባዥ፣ አንዱ ጨቋኝ ሌላው ተጨቋኝ፣ አንዱ ገዥ ሌላው ተገዥ አንዱ አሠሪ፣ አዛዥ፣ ሌላው ታዛዥ፣ ሰሪ ነው። የገዥው መደብ የትደላደላ ኑሮ ላስገኘለት የምርት ግንኙነት ቆይታ የሚታገል ሲሆን ሌላው ሥርዓቱ ያቆረቆዘው መደብ ደግሞ ለዚያ ሥርዓት የምርት ግንኙነት መፍረስ የሚታገል ነው። ይህ የኑሮ ሁኔታ፣ ይህ በግጭት የተሞላ የኅብረተሰብ የምርት ግንኙነት በኅብረተሰቡ ንቃተ ሕሊና ላይ ከፍተኛ ተጽዕኖ የሚያሳድር እንደመሆኑ፣ በኅብረተሰቡ ውስጥ ሊኖሩ የሚችሉት ርዕዮተዓለሞች ወይም አመለካከቶች የዚህን ኅብረተሰብ ቁሳዊ ግጭት የሚያመለክቱ፣ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ የተፋላሚ መደቦችን የአስተያየትና የሐሳብ ቅንብር የሚያንጸባርቁ ወይም የሚያቅፉ ናቸው። እያንዳንዱ መደብ ለመደቡ ጥቅም በሚጠቅም መልክ ተፈጥሮአዊና ማኅበራዊ ሁኔታን ይረዳል። ይገነዘባል። የዚህ ግንዛቤ ሁኔታ የሥርዓቱ ተጠቃሚ የሆነው የኅብረተሰብ ክፍል ለሥርዓቱ ቆይታ የሚጠቅሙትን፣ ሥርዓቱን ከመፍረስ የሚያድኑትን፣ የሚያወድሱትን የሐሳብ ቅንብሮች ወይም ርዕዮተዓለም የሚያመርት ሲሆን፣ የሥርዓቱ ተቃዋ

ሚ ደግሞ የሥርዓቱ ዕድሜ የሚያጥርበትን ሐሳብ የሚያብራራ ሊተካ የሚገባው ሥርዓት ምን እንደሆነና ጥሩም እንደሆነ የሚያብራራ የተቀነባበረ ንድፈ ሐሳብ ያቀርባል። ለኅብረተሰብ ዕድገት የቆመውና የተራማጅ መደቦችን ሐሳብ የሚያንጸባርቀው ርዕዮተ ዓለም ተራማጅና ሳይንሳዊ እንደመሆኑ፣ እውነታን በትክክል የመገንዘብ ባሕሪ ሲኖረው፣ ለአሮጌው ሥርዓት ቆይታ የሚታገለውና የአድጋሪ መደቦችን ጥቅም የሚያንጸባርቀው ርዕዮተዓለም አድጋሪና ኢሳይንሳዊ በመሆኑ አድጋሪ ከሆነው የመደብ ጥቅም አንጻር በመነሳት እውነታን አጣሞ የመገንዘብ ባሕሪ አለው።

ለዚህ ነው ከርዕዮተዓለም በኅብረተሰብ ውስጥ መከሰት ጋር የማግበራዊ ንቃተሕሊና ዕድገት ሁለት አዝማሚያዎች ያሳያል የሚባለው። አንደኛው ኅብረተሰብ በአርግጥ ለመኖር ሲል በተፈጥሮና በማግበራዊ ሳይንሶች አኳያ ተፈጥሮንና እራሱን በትክክል የሚረዳበት፣ ነባራዊ ዕውቀት የማከማቸት አዝማሚያ ሲሆን፣ ሁለተኛው ግን፣ ከማግበራዊ ጥቅም አንጻር ተነስቶ ያለውን የምርት ጥንኑነት እንዳለ ለማቆየት ወይም ለማፍረስ የሚያስችለው ርዕዮተዓለማዊ ግንዛቤ ነው።³

የመጀመሪያው የዕውቀት ክምችት በይበልጥ ስለቀሰአካል፣ ስለተፈጥሮ፣ ስለአስተሳሰብ ያለውን ነባራዊ ዕውቀት የመገንዘብ፣ የመረዳትና የምርት ኃይሎችን በማሳደግና ተፈጥሮን በማረቅ ለማግበራዊ ጥቅም ጥዋልን የሚመለከት ይሆናል። ሁለተኛው ግን እንደ አፍላቂው መደብ ማግበራዊ አቋሙ ትክክል ወይም ስህተት፣ እውነት

ወይም ውሸት ሊሆን ይችላል።* የተራማጅ መደብ ርዕዮተዓለም ከትክክለኛው፣ ከነባራዊ የሰው ልጅ የማወቅ፣ የመረዳት ፍላጎት ጋር የተጣጣመ ሲሆን የአድጋሪው መደብ ርዕዮተዓለም ግን የዚህ ተጽራሪ ይሆናል። ለምሳሌ የቡርኪኖው መደብ ከፊውዳሉ መደብ ጋር ይታገል በነበረበት ጊዜ ያስፋፋው የነበረው ርዕዮተዓለም ተራማጅና ከሞላ ጉዳልም ቢሆን ከሳይንስ ምርምር ጋር የተጣጣመ ነበር። የቡርኪኖው መደብ ሥልጣን ከጨበጠና ከወዝአደሩና ከሌሎችም ሠርቶ አደር ሕዝቦች ጋር ያለው ቅራኔ ሥር እየሰደደ ሲመጣ የቡርኪኖው ርዕዮተዓለም የአድጋሪነት ሚና መጫወት ጀመረ። የካፒታሊስት ሥርዓት መፍረስና በሶሻሊዝም መተካት የታሪክ ዕድገት ሕግ መሆኑን አሌ በማለት የቡርኪኖው ርዕዮተዓለም የካፒታሊስት ሥርዓት ዘላለማዊ ሥርዓት እንደሆነ አድርጎ ማቅረቡ፣ ከዚህም በመነሳት ካፒታሊዝምን በማወደስ ሶሻሊዝምን ለማጥላላት የሚያካሂደው ትግል የታሪክ የወደፊት ሂደትን እንዲጸረር ስለሚያደርገው የአድጋሪነት ሚናው በግልጽ ይከሰታል።

የቡርኪኖውን ርዕዮተዓለም በግንባር ቀደምትነት የሚዋጋው የወዝአደሩ ርዕዮተዓለም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ነው። ማርክሲዝም ሌኒኒዝም በአሁኑ ጊዜ የኅብረተሰብ የዕድገት ሕግ ጋት የሚጠይቁትን የሚያሟላ የሰው ልጅ የገጠመውንና ወደፊትም በዕድገት ጉዳዩ የሚገጥመውን ችግር ለመፍታት የሚጠቀምበት አስፈላጊ ሕሊናዊ ሁኔታ ነው። ማርክሲዝም ሌኒኒዝም የሠርተክ ደሮችን የትግል አቅጣጫ የሚያመለክት፣ የኅብረተሰብን ማግበራዊና ተፈጥሮአዊ ችግሮች ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ የሚተነትን፣

* ሁለቱ አዝማሚያዎች የተለያዩ ሳይሆኑ ዲያሌክቲካዊ ጥንኑነት አላቸው። በርእዮተዓለም የእውነታ ጥንዛዤ ገጽታ፣ የትክክለኛ የእውቀት መገባደጥ፣ እንዲሁም በትክክለኛ የእውቀት መገባደጥ ሂደት ውስጥ የርእዮተዓለም የእውነታ ጥንዛዤ ይገኛሉ። ስለሆነም ልዩነት የሚያረጋገጠው ለንድፈ ሃሳብ ትንተና እንዲያመች እንጂ ሁለቱ አዝማሚያዎች የመደራረብና የመጣመር ጠባይ አላቸው። በመሆኑም የሁለቱን ልዩነት በኖወሳ ይህ ሃቅ መታወስ አለበት።

ከኅብረተሰብ ዕድገትና ከሳይንሳዊ ምርምር ጋር በመጣጣም አብሮ የሚያድግና የሚዳብር ርዕዮተዓለም ነው።

ማርክሲዝም፣ ስለ ርዕዮተዓለም ሊኖር የሚገባው አመለካከት ከተጨባጭ የታሪካዊ ወቅት ትንተና ጋር የተገናዘበ ከዚህም አንጻር በአንድ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት አንድ የተወሰነ ርዕዮተዓለም የተራማጁን ወይም የአድጋሪውን መደብ ጥቅም የሚያንጸባርቅ ከመሆኑ አንጻር መታየት እንዳለበት ያስተምራል። በአጠቃላይ ከማግበራዊና ከታሪካዊ ሂደት አንጻር አንድ መደብ የተራማጅ ነት ሚና ይዞ እስከተገኘ ድረስ፣ የዚያ መደብ ጥቅም በወቅቱ ካለው ተጨባጭ እውነታ ጋር ተጣጥሞ እስከ ተገኘ ድረስ፣ በዚያ ታሪካዊ ወቅት የዚያ መደብ ርዕዮተ ዓለም የእውነታ ትክክለኛ ነጸብራቅ ይሆናል። ይህንና ይኸ መደብ የተራማጅነት ሚናውን ሲያጣ፣ ጥቅሙም ከተጨባጭ እውነታው ዕድገት ጋር መጋጨት ሲጀምር ርዕዮተ ዓለሙ ትክክለኛ ርዕዮተዓለም መሆኑን ያቆማል። በመሆኑም ከኅብረተሰብ የዕድገት ሂደት ጋር የሚጋጭ የመደብ ጥቅሙንም ለማራመድ ሲል እውነታን አጣሞ ለማቅረብ ይገደዳል።

አድጋሪ መደቦች ማግበራዊ ክስተቶች ከመደብ ጥቅማቸው ጋር ሲጋጩ፣ የክስተቶቹ መብራራት፣ ይፋ መውጣትና ትክክለኛ ግንዛቤ ማግኘት የመደብ ጥቅማቸውን የሚነካባቸው ከሆነ ነጩ ጥቁር ነው፣ ጥቁሩ ነጭ ነው ወይም በሬ ጥጃ ይወልዳል ብለው ሌሎች ሰዎችን ለማሳመን ከመሞከር አይመለሱም። «ጥቅም ጥልቅ ኃይል ነው፤ ስለሆነም የጂኦሜትሪ መንደርደርያ የሆኑ የተረጋገጡ ሐሳቦች (axioms or theorems) ከአንድ ቡድን ጥቅም ጋር የሚቃረኑ ከሆነ ሰዎች በእርግጥ ሲያስተባብሏቸው ይገኛሉ።»⁴

ለምሳሌ የቡርኪኖው መደብ የፊውዳሉን ሥርዓት ለመገልበጥ በተነሳበት ጊዜ የቡርኪኖው ርዕዮተዓለም እውነታን በአብዛኛው

በትክክል የሚያንጸባርቅ ነበር። ይሁንና የቡርኪኖው መደብ የተራማጅነት ሚና ሊያከትም ርዕዮተ ዓለሙም እውነታን በትክክል ከማንጸባረቅ ተገታ። በአንጻሩ የሠራተኛው መደብ በመደብነት እስከሚከሰምበት ጊዜ ድረስ መደባዊ ጥቅሙ ተጨባጭ ከሆነው የታሪክ ዕድገት ሂደት ጋር የሚጣጣም በመሆኑ፣ የዚህ መደብ ርዕዮተዓለም የሆነው ማርክሲዝም ሌኒኒዝም በሁሉም የዕድገት ደረጃዎች እውነታን በትክክል ከማንጸባረቅ አይገታም።

በአጠቃላይ ርዕዮተ ዓለም የአንድ መደብ ጥቅም በተቀናጀና በተቀነባበረ ሁኔታ የሚንጸባረቅበት የማግበራዊ ንቃተ ሕሊና ከፍተኛ የሆነ መግለጫ ሲሆን፣ የሚቀነባበረውና ሥርዓትን በተከተለ መንገድ የሚቀናጀው እንደ ኅብረተሰብ ዕድገት ደረጃ «የመደቦችን ጥቅምና የፖለቲካ ቡድኖችን ዕድገት በንቃት፣ በሚገባና በትክክል የማንጸባረቅ ችሎታ»⁵ ባላቸው ርዕዮተዓለማዊ ውያን ተብለው በሚጠሩ ምሁራን ነው።

ከዚህ በላይ ስለማግበራዊ ንቃተ ሕሊና ይዘት፣ በተለይም ደግሞ የዚሁ የማግበራዊ ንቃተሕሊና ከፍተኛና የተቀነባበረ መግለጫ ስለሆነው ስለ ርዕዮተዓለም ምንነት ባጭሩም ቢሆን አንዳንድ አስተያየቶችን ለመሰንዘር ተሞክሯል። ቀጥሎ ደግሞ ኪነ ጥበብ በማግበራዊ ንቃተ ሕሊና ቅርጽነቱ የርዕዮተዓለም ተገብሮ (subject) መሆኑን ለማሳየት ከመሞከራችን በፊት ስለራሱ ስለኪነጥበብ አንዳንድ አስተያየቶችን ለመሰንዘር እንወዳለን።

ኪነ ጥበብ

ኪነጥበብ እንደ ፖለቲካ፣ ሥነምግባር ሃይማኖት ወዘተ - - - ከማግበራዊ ንቃተሕሊና ቅርጾች አንዱ ነው። በኅብረተሰብ ታሪክ ውስጥ ኪነጥበብ የተፈጠረውና የዳበረው ሰዎች ስለሥነ ውበት ያላቸውን ፍላጎት ለማርካት ነው። ኪነጥበብ የሚንጸባረቅ ባቸው ክስተቶች ብዙ ናቸው። ይሁን እንጂ

አብዛኛውን ጊዜ የኪነጥበብ ሥራዎች በጎ ብረተሰብ ላይ በተለይም በምርት ግንኙነት ላይ ያተኮሩ ናቸው። በተጨማሪም ኪነ ጥበብ ተፈጥሮን ለምሳሌ፡ ባሕርን፡ ሐይቅን፡ ዛፍን፡ ተራራን፡ ወዘተ... ጨምሮ ያንጸባርቃል። ነገር ግን እነዚህ የተፈጥሮን ልዩ ልዩ ገጽታዎች የሚያንጸባርቁ የኪነ ጥበብ ምርቶችም ቢሆኑ በውስጣቸው ከያዘው ለዚያ ለተፈጥሮ ገጽታ ያለውን ስሜት ወይም አስተያየት የሚገልጹ ናቸው። ለምሳሌ የአንድን ተራራ ሥዕል ኪነጥበባዊ ምርት ብንመለከት በሥዕሉ ላይ የተቀረጸው ተራራ በእውን ያለው ተራራ ቀጥተኛ ግልባጭ አይደለም። በሥዕሉ ላይ የተቀረጸው ተራራ በእውን ያለውን ተራራ ከያዘው ተመልክቶ ተገንዝቦና አጣጥሞ በራሱ አስተያየት በሥዕሉ የሚገልጸው ነው። ስለዚህ ተራራ ለማወቅ የጂኦግራፊ፡ የጂኦሎጂና የሌሎች ሳይንስ ዘርፎች ትምህርት ይረዳል። ማለትም እነዚህ የንቃተሕሊና ዘርፎች ስለተራራው እንደናውቅና እንደገንዘብ ለማድረግ ያስችሉናል። ነገር ግን ስለተራራው ውበት ለማወቅና ለማድነቅ የምንችለው በኪነ ጥበብ ምርት፡ ማለትም በተራራው ሥዕል ነው። ይህ የኪነጥበብ ምርት ከያዘው ከመጣበት ኅብረተሰብ ባፈራው ዕውቀት፡ ከኅብረተሰቡ ባገኘውና ባዳበረው አመለካከት አማካይነት ተራራውን የገለጸበት ነው። ስለሆነም የኪነጥበብ ምርት ተፈጥሮን የሚገልጽ ቢሆንም ይኸው ምርት የሰውንም አመለካከት የሚያንጸባርቅ መሆኑ መታወቅ ይኖርበታል።

ኪነጥበብ እንደሌሎቹ የማኅበራዊ ንቃተሕሊና ቅርጾች እውነታን የሚያንጸባርቅ ሲሆን ከሌሎቹ የማኅበራዊ ንቃተሕሊና ቅርጾች የተለየ የሚያደርገው ደግሞ በኪነጥበብ መስክ እውነታ የሚንጸባርቀው ኪነታዊ ምስል በሚባለውና ተጨባጭነት ባለው መልክ መሆኑ ነው። ለምሳሌ ሳይንስ እውነታን የሚያንጸባርቀው በንድፈ ሐሳቦች አቀናባብሮ ነው። ኪነጥበብ ግን አን

ድን እውነታ የሚገልጸው እንደ ሳይንስ በጽንሰ ሐሳቦች ሳይሆን ተጨባጭ በሆነ ነገር በሀዋሶቻችን ልንገነዘበው በምንችለው መልክ፡ በአንድ ተጨባጭ ኪነጥበባዊ ምስል ነው። ለምሳሌ በአሁኑ ጊዜ የካፒታሊዝምን የከፋ ብዝበዛ በኪነጥበብ ዘርፍ ሳይነተኛ ባሕሪዎቹን ለመግለጽ ከተፈለገ በሥዕል፡ በድራማ፡ በቲያትርና በመሳሰሉት የኪነጥበብ ምርቶች በተጨባጭ ለማሳየት ይቻላል። ነገር ግን ይህንኑ ብዝበዛ በኢኮኖሚክ ሳይንስ ለማብራራት ከተፈለገ ገለጻው የሚደረገው በጽንሰ ሐሳቦች ቅንብሮ ውስጥ ባሕሪውን በመዘርዘር ይሆናል ማለት ነው።

የኪነ ጥበብ ዓይነተኛ ባሕሪ የሰው ልጆችን የሥነውበት ፍላጎት (aesthetic requirement) ማርካት ነው። ኪነጥበብ ሌሎችም ማኅበራዊ ተግባራት አሉት። ኪነጥበብ እውነታን እንደ መገንዘቢያ መሣሪያ ነት፡ ሰዎችን ለማስተማሪያና ልዩ ልዩ መልክ ያላቸው የአስተሳሰብ ፈርጆችን (ለምሳሌ ፍልስፍናን፡ ፖለቲካን፡ ሃይማኖትን፡ ሥነምግባርን ወዘተ...) በሰዎች አእምሮ ለመስረጽ ያገለግላል።

ኪነጥበብ ልዩ ልዩ ዘርፎች አሉት። ከነርሱም ውስጥ ሥነ ጽሑፍ፡ መዝሃቅ፡ ሥነ ሥዕል፡ ቲያትር፡ ድራማ፡ ፊልሞችና ቅርጽ ቅርጽ ወዘተ... ይገኙበታል። ኪነጥበብ በጋሮቹ ህብረተሰብ ነበር። በዚያ ኅብረተሰብ የኪነ ጥበብ ምርት ከሥራ ከንዋኔ ጋር በቀጥታ የተያያዘና ምርትን የሚያዳብር ነበር። አገሩ አደኑ እንዲሳካለት የሚያድነውን እንስሳ ቅርጽ፡ የሚያድንበትን ጫካና የሚኖርበትን የአካባቢ ዛፎች፡ ድንጋዮችና የሌሎችንም ክስተቶች ባሕሪ ያት ማወቅ ነበረበትና በሥዕል ይገልጻቸው ነበር። ስለሆነም እነዚህና የመሳሰሉት የኅብረተሰብ ፍላጎቶች ለሥዕል የፈጠራ ሥራ ምንጭ ሆኑ። የሚታደኑ እንስሳትን አሳዶ ለመያዝ አገሩ ልምምድና የሰውነት እንቅስቃሴ በማድረግ እንዴት እንደሚያድን ለሱ

መሰሎች በማስመሰል ማሳየት ነበረበት። ይህ የሰው ልጅ ፍላጎት ለዳንስና ለመሳሰሉት የኪነጥበብ እንቅስቃሴዎች ምንጭ ሆነ። ስለሆነም ጥልቀትም ባይኖራቸው የእንስሳትን ምስል የሚያሳዩ ምስሎች፡ ዘፈኖችና ውዝዋዜዎች (ዳንሶች) ተፈጠሩ። በጋሮቹ ህብረተሰብ የኪነጥበብ ምርት ምንጭ ኅብረተሰቡ ለሥራ ሂደት፡ ለአደንገጥ ለፍራፍራ ለተማ፡ ለመሳሰሉት የሚያደርገው ከንውን እንደነበረ የማሌ ሳይንስ ያስተምረናል።

የምርት ኃይሎች ሲያድኑና ከዕለት ጉርስ የበለጠ ማምረት ሲጀምሩ የሥራ ክፍፍል ሥር ሲሰድ፡ ኪነጥበብ ከተግባራዊ የምርት ከንውን ተለይቶ ልዩ የሕሊናዊ ምርት፡ ልዩ የፈጠራ መስክ ሆነ። ከዚህም ጋር ይህንኑ የፈጠራ ሥራ የሚያካሂዱና ተግባራቸውም ይኸው ብቻ የሆኑ የተወሰኑ የኅብረተሰብ ክፍሎች (ለምሳሌ መዝሃቂዎች፡ ሠፃሊዎች፡ ገጣሚዎች፡ ወዘተ...) ተከሰቱ። ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በቁሳዊ ምርት ብቻ በመጠመድ በፈጠራ ውጤት ከመደሰትና ከመጠቀም ተወገደ። ኪነጥበብም በኅብረተሰቡ ውስጥ የበላይነትን ለያዙትና በቁሳዊ የምርት ተግባር ላልተሠማሩት የበለጠ አገልጋይ ሆነ። እዚህ ላይ መታወስ ያለበት ኪነጥበብ ከቁሳዊ ምርት በመለየት ልዩ የሕሊና ምርትና የፈጠራ መስክ ሆነ ማለት፡ ይህ መስክ ከቁሳዊ የኅብረተሰብ የኑሮ ሁኔታ ተጽዕኖ ነፃ ሆነ ማለት አይደለም። እንዲያውም የኪነጥበብ ዕድገት በአብዛኛው ከኅብረተሰብ ቁሳዊ ዕድገት ጋር የመያያዝ ዝንባሌ ነው የሚታይበት።

የኪነጥበብና የርዕዮተዓለም ግንኙነት

ርዕዮተዓለም ቀደም ሲል እንደተጠቀሰው ከመደብ ጥቅም አንጻር አንድን ማኅበራዊ ክስተት፡ ለምሳሌ የምርት ግንኙነትን ለማጠናከር ወይም ለማፍረስ በተቀነባበረ መልክና መንገድ ምክንያት የሚሰጥ

በት የማኅበራዊ ንቃተሕሊና አንደኛው ገጽታ ነው። ርዕዮተዓለም ከሚንጸባርቅባቸው ቅርጾችም አንዱ ኪነጥበብ (ማለትም በሥነ ጽሑፍ፡ በሥዕል፡ በድራማ፡ በቲያትር፡ በዳንስና በመሳሰሉት የኪነ ጥበብ ዘርፎች) ነው።

በርግጥ ኪነጥበብ የሚያረካው የሰው ልጅ ፍላጎት ርዕዮተዓለማዊ ብቻ አይደለም። ኪነጥበብ የኅብረተሰብን የሥነውበት ፍላጎት ያረካል፡ ሰውን ያስደስታል፡ ስሜትን ይቀስቅሳል። ይህም ብቻ ሳይሆን በኪነጥበብ አማካይነት ነባራዊ ዕውቀት፡ ሳይንሳዊ ዕውቀት ይገባል። ስለሆነም በኪነጥበብ ምርት ሰው ርዕዮተዓለማዊና ሳይንሳዊ ዕውቀትን በማጣመር ይገነዘባል ማለት ይቻላል።

እላይ ስለ ርዕዮተዓለም መከሰትና ግንዛቤ ስናወሳ በመደባዊ ኅብረተሰብ ውስጥ ሁለት ዓይነት እውነታን የመገንዘብ አዝማሚያዎች ይታያሉ ብለናል። አንደኛው አዝማሚያ ለሰው ልጅ በእውነተኛ የኑሮ ፍላጎት የሚወሰነውና ስለተፈጥሮና ስለሰው እውነታ ነባራዊ ዕውቀት የማከማቸት አዝማሚያ ሲሆን፡ ሁለተኛው ግን የመደቦችን ጥቅም ምርኩዝ በማድረግ የሚካሄደው ርዕዮተዓለማዊ የእውነታ ግንዛቤ ነው። የመጀመሪያው አዝማሚያ ኅብረተሰብ በአጠቃላይ ለመኖር ሲል መረዳት፡ ማወቅ ያለበትን ነባራዊ ዕውቀት የመገባየት ዝንባሌን ሲያመለክት፡ ሁለተኛው ዝንባሌ ደግሞ፡ ከመደብ ጥቅም አንጻር ተነስቶ እውነትን የማጣመም ሆነ በትክክል የመገንዘብን ሂደት ያቅፋል። እነዚህ ሁለት መሠረታዊ የግንዛቤ ዝንባሌዎች በኪነጥበባዊ የእውነታ ግንዛቤም ውስጥ እንዳሉ (መደብ እስካለ ድረስ) ማርከሲስቶች ይገነዘባሉ። ይህንኑ በማስመልከት አቭኔር ዚስ የሚባለው ጸሐፊ ሲያትት፡ «የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሥነውበት (Aesthetics) መሠ

ረታዊ መርህ፡ ኪነጥበብ ማህበራዊ ንቃተ ሕሊና በመሆኑ አላይ የተመለከቱትን ሁለት የግንዛቤ አዝማሚያዎች በዲያሌክቲካዊ ውህድ በግልጽ ያሳያል። ስለሆነም ኪነ ጥበብ ሁለቱም፡ ኪነጥበባዊ ግንዛቤና ርዕዮተዓለም (Artistic cognition and ideology) ነው።⁶ ብሏል። ይኸው ጸሐፊ እነዚህን የማይለያዩ የኪነጥበብ መልኮችን መረዳት የኪነጥበብን ማህበራዊ ባህሪ ለመረዳት እጅግ አስፈላጊ እንደሆነ ያስገነዝባል።

የኪነ ጥበብን ምንነት ለመረዳት ከየማዕዘኑ መመልከትን ይጠይቃል። ምክንያቱም ኪነጥበብ በጣም ውስብስብና ብዙ ገጽታ ያለው ከስተት በመሆኑ ነው። ይህን የኪነ ጥበብ ውስብስብነት በበለጠ ለመረዳት ቀለል ካለው ምክንያታዊ አቀራረብ መነሳት እንደሚያስፈልግ አዋቂዎች ይጠቁማሉ። መጽሐፍ ያነበበ ወይም ፊልም ወይም ጨዋታ የተመለከተ ወይም ሥዕል ያየ ማንኛውም ሰው አውቆም ሆነ ሳያውቅ እነዚህን የኪነጥበብ ምርቶች ከሶስት ማዕዘናት አንጻር ይገመግማቸዋል።⁷ አንደኛ፡ በተመለከተው ወይም ባየው የተደሰተ ወይም ያልተደሰተ፡ የጣመው ወይም ያልጣመው መሆኑን፡ ሁለተኛ፡ ይህ የተመለከተው ወይም ያየው የኪነጥበብ ውጤት የሚገልጸው ትክክል ወይም ሐሰት መሆኑን፡ ሶስተኛ፡ ይህ የተመለከተው የኪነጥበብ ምርት «ምን ዓይነት አስተሳሰብ፡ ስሜትና የሳብ እንደፈጠረ»፡ ይገመግማል። እነዚህ የኪነጥበብ ውጤቶች የመገንዘብ፡ የመረዳት መልኮች በሌላ አባባል ቢቀመጡ፡ ማንኛውንም የኪነ ጥበብ ምርት ከሶስት ማዕዘናት አንጻር፡ «ከሥነ ውበታዊ ጠቀሚታው (aesthetic value) ከትክክለኛነቱና ከርዕዮተ ዓለማዊ ይዘቱ» አንጻር ይገመገማል። ማለት ነው። የኪነጥበብ ምሁራን ኪነጥበብን በእነዚህ ከላይ ከተጠቀሱት ሶስት ሁኔታዎች አንጻር ማየቱ ትክክለኛ መሆኑን ለማሳሳት፡ «...ኪነት በመሠረታዊ ባሕሪው ይህም ማለት በተጨማሪው የነጻ ህ የሶስቱ ነገሮች፡ የሰነ ውበት፡ የትክክለኛ ግንዛቤና የርዕዮተዓለም ውህድ በመሆኑ

ነው»⁸ ይላሉ። እዚህ ላይ አንድ ነገር ግልጽ ላይሆን ይችላል። በአንገሩ ዚስ አቀራረብ ኪነጥበብ ሁለት ነገሮች ማለትም ኪነጥበባዊ ግንዛቤና ርዕዮተ ዓለም ነው። በሌላ በኩል ደግሞ ኪነጥበብ «የሥነውበት፡ የትክክለኛነት ግንዛቤና የርዕዮተ ዓለም ውህድ ነው።» የአንደኛው አቀራረብ ለኪነጥበብ (በዚህ አንጻር) ሁለት ፈርጅ (ሥነውበትን በመተውይመስላል) አለው ሲል የሁለተኛው አቀራረብ ግን ሶስት ፈርጅ አለው ስለሚል የትኛው ነው ትክክል ተብሎ ይጠየቅ ይሆናል። የሁለቱም አቀራረብ ስህተት የለውም። ምክንያቱም ኪነጥበብ «የኪነጥበባዊ ግንዛቤና የርዕዮተ ዓለም» ውህድ ነው ሲባል «ኪነጥበባዊ ግንዛቤ» የሚለው ቃል የኪነጥበብ ልዩ ባሕር የሆነውን ሥነውበትን፡ ስለሚያቅፍ ነው። ስለሆነም ኪነጥበብ የእነዚህ የሶስት ባሕሪያት ዲያሌክቲካዊ ውህድ መሆኑን ለየት ባለ መንገድ ለማቅረብ ተሞክረ እንጂ በሁለቱም አቀራረብ የተተወ የኪነጥበብ መሠረታዊ ባህሪያዊ የለም።

ስለሆነም የኪነጥበብ ውስጣዊ ባሕር ከርዕዮተ ዓለም ተጽዕኖ ውጭ ሊሆን አይችልም ሲባል እንዲያው በዘፈቀደ ሳይሆን ከማርክሲዝም ሌኒኒዝም ንድፈሐሳብ አንጻር የኪነጥበብ እውነታን በመመርመር፡ በመረዳትና በተጨማሪም የኪነ ጥበብን ታሪካዊ ዕድገት በመገንዘብ ነው። ጠቅላላ ተደርጎ ሲታይ ኪነጥበብ ከርዕዮተ ዓለም ጋር በሁለት መንገዶች ግንኙነት አለው ማለት ይቻላል። አንደኛ፡ ኪነጥበብ የተወሰነ መደቦች ልዩ ልዩ አመለካከቶች ማስተላለፊያ መሣሪያ ነው። የልዩ ልዩ መደቦች ፖለቲካዊ፡ ሥነምግባራዊ፡ ሥነውበታዊ፡ ፍልስፍናዊና የመሳሰሉት አመለካከቶች ከሚሰራጩበትና ከሚተላለፉበት መድረክ አንዱ ኪነጥበብ ነው። ሁለተኛ፡ ኪነጥበብ በራሱ ባሕሪም ርዕዮተዓለማዊ ነው። ምክንያቱም አንድ የኪነጥበብ ምርት በራሱ እውነታን ማንጸባረቅ ብቻ ሳይሆን ይህን እውነታ በሚመለከት የከያኒውን አስተሳሰብ፡ ስሜት፡ አመለካከት፡ ፍላጎት፡ አቋም ወዘተ... አጣምሮ የሚገልጽ ነው።⁹ በመደብ ሥርዓተ ማህበራት ግለሰብ የግዴታ የዚህ ወይም የዚያ መደብ ወይም ማህበራዊ ክፍል አባል እንደመሆኑ አስተሳሰቡ፡ ስሜቱ፡ አመለካከቱ፡ ፍላጎቱ፡ ዝንባሌው ወዘተ... ከዚህ ወይም ከዚያ መደብ (ወይም ቅደም ተከተል) ጠባይ ካላቸው ለምሳሌ ንዑስ ከበርቱ) አመለካከት፡ አስተሳሰብ፡ ፍላጎት፡ ስሜት ወዘተ... ተጽዕኖ ውጭ ሊሆን ከቶውንም አይቻለውም።

የኪነጥበብ ሚና

ኪነጥበብ የሥነውበት፡ የትክክለኛ ግንዛቤና የርዕዮተዓለም ውህድ ስለሆነና በተጨማሪም በሚታይ ምስል የሚቀርብ በመሆኑ የሰዎችን አእምሮ ለማነጽ፡ ለማስተማር ታላቅ መሣሪያ ነው። በኪነጥበብ አማካይነት ሰው መጥፎውንና ጥፋውን፡ የሚበጀውንና የማይበጀውን ሊገነዘብና ሊያውቅ ይችላል። ኪነጥበብ በይዘቱ ርዕዮተዓለምን የሚያቅፍ፡ የሚያራምድ በመሆኑ በመደቦች ትግል ውስጥ ከፍተኛ መሣሪያ ነው። እንደሚያራምደው የርዕዮተዓለም ዓይነት ኪነጥበብ የተራማጅነት ወይም የአድጋሪነት ሚና ይጫወታል።

ኪነጥበብ ወገናዊ ነው። አንድ የኪነጥበብ ምርት ወይም ዘርፍ፡ እንበል ሥነ ጽሑፍ የሰዎችን ስሜት፡ ፍላጎት፡ ምኞት፡ ርዕዮተዓለምና ማህበራዊ ንቃተ ሕሊና ያን ጸባርቃል። በኪነጥበብ ሥራ ውስጥ የሚንጸባረቅ አስተሳሰብ ከተወሰነ የኅብረተሰብ ክፍል፡ ከመደብ ፍላጎትና ዓላማ አንጻር የሚታይ ነው። ለዚህ ነው ኪነጥበብ መደባዊ ነው፡ ወገናዊ ነው፡ የሚባለው። በመደባዊ ኅብረተሰብ አንድ ከያኒ በኪነጥበብ ምርቱ፡ ሰዎችን ያስተምራል፡ ሰዎች አንድን ማህበራዊ ክስተት ጎራ ለይተው (ወገናዊ ሆነው) እንዲያደንቁ፡ እንዲያገፉ፡ እለበለዚያ እንዲቃወሙ፡ እንዲያፈርሱ ይጋብዛል፡ ይቀ

ስቅሳል። ከያኒው በአካባቢው ያለውን ማህበራዊ እውነታ በሚመለከት የሚወስደው አቋም የሚወስነው በኅብረተሰቡ ውስጥ ባለው መደባዊ ቦታ ወይም በቆመለት መደብ ጥቅም አኳያ ነው። በተጨማሪም አንድ ከያኒ የብዙ መደብ ፍላጎቶችንም የሚያቅፉ ክፍተትና የሚጋጩ አስተሳሰቦችንና ርዕዮተዓለሞችን የሚያንጸባርቁ የኪነ ጥበብ ምርቶች ሊያመርቱ ይችላሉ። እዚህ ላይ ፍሬ ነገሩ መደብ እስካለ ድረስ የከያኒው የኪነጥበብ ምርት (ከአንድ በላይ የሆኑ መደቦችን ጥቅም በአንድ ወቅት ለማንጸባረቅ ቢችልም) በጠቅላላው ከመደባዊ አመለካከት፡ ከወገናዊነት ውጭ ሊሆን አለመቻሉ ነው። ይኸም ማለት መደብ እስካለ ድረስ የኪነጥበብ ምርት እውነታን የሚገነዘበው በመደብ መነሻ በመመልከት ነው ማለት ነው። ስለዚህም ነው ኪነጥበብ የርዕዮተዓለም መሣሪያ ነው የሚባለው።¹⁰

ኪነጥበብ በመሠረቱ የማህበራዊ ግንኙነት ነጸብራቅ መሆኑን ከነማርክስ በፊት የነበሩትም ቁስ አካላዊ ፈላስፎች ተገንዝበውታል። ይሁን እንጂ ማርክስና የማርክሲዝም ተከታዮች ብቻ ናቸው። «በኪነጥበብ ውስጥ የሚንጸባረቀው እውነታ፡ የሚወሰነው በመደቦች ጥቅም፡ በመንግሥት፡ በመደቦች የትግል ደረጃና በዚያም ኅብረተሰብ ውስጥ የበላይነት ባለው ርዕዮተዓለም መሆኑን»¹¹ ያስገነዘቡትና ለማኅበራራት የቻሉት ስለሆነም « በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ኪነጥበብ የርዕዮተዓለም ተሸካሚና አስተላላፊ መሣሪያ ነው የሚለው ሐሳብ የማርክሳዊ ሌኒኖዊ የኪነጥበብ ጽንሰ ሐሳብ (conception) መሠረት ነው።»¹²

« ኪነጥበብ ለኪነጥበብ ሲባል »

«ኪነጥበብ ለኪነጥበብ ሲባል» የሚለው ጽንሰ ሐሳብ «ኪነጥበብ በራሱ ለራሱ» ዓላማ ያለው፡ ከየትኛውም መደባዊ ጥቅም፡ የፖለቲካ እውነታ፡ የርዕዮተዓለም ግጭት

«ነገሩ» መሆን አለበት የሚል የቡርኪ አመለካከት ነው። ለሐሳቡ አነሳስ የተለያዩ ምክንያቶች ሊኖሩት ሊችሉም በአጠቃላይ ሲታይ በአሁኑ ጊዜ አድጋሪ የሆነ የቡርኪ አመለካከት ነው። ይህ አመለካከት በሥነ ፅውቀት (epistemology) አንፃር ሲታይ የኪነ ጥበብ አንድ ገጽታ የሆነውን ስነ ውበትን ከሌሎች የኪነ ጥበብ ገጽታዎች ነጥሎ በማየትና በማጋነን የሚከሰት ነው። ታዲያ የኪነ ጥበብን አንድ ገጽታ ብቻ መውሰድና ሌሎችን የኪነ ጥበብ ገጽታዎች አለመገንዘብ ስሕተትና ሳይንሳዊነት የሚጉድለው ስለሆነ ተቀባይነት የለውም። ውናግ አእምሮ ያለው ሰው ሊያየው የሚችለውን እውነት ያጣመመ ኢሳይንሳዊ አቀራረብ ነው።

«ኪነ ጥበብ ለኪነ ጥበብ ሲባል» የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ጉጅነቱ የበለጠ የሚከሰተው በማኅበራዊ አንፃሩ (sociological aspect) ሲታይ ነው። በዚህ አንፃር ሲታይ «ኪነ ጥበብ ለኪነ ጥበብ ሲባል» ማለት ወርቅ አደሩ ሕዝብ የኪነ ጥበብን የትግል መግሪያነት ተረድቶና ተገንዝቦ እንዳይገለገል በት ግድረገ ነው። ይህ አቋም በቅድሚያ ነቅቶ ኪነ ጥበብን ለመደብ ጥቅሙ ማስፋፊያነትና መጠበቂያነት በመጠቀም ላይ ካለው ከአድጋሪው የቡርኪ መደብ ጉን የሚሰለፍ ይሆናል። ይህም በመሆኑ ነው ዛሬ ብዙ የለየላቸው አድጋሪ የቡርኪ ምሁራን ይህን የተሳሳተ አስተሳሰብ ማፍረስ ሥራዬ ብለው የተያያዙት። እነኚህ የቡርኪ ምሁራን ኪነ ጥበብ ሕዝቡን የማያገለግል፣ የመደብ ትግልን የማያንጸባርቅ፣ የጭቂኖችን ተስፋና ምኞት የማያቅፍ፣ ከማንኛውም የመደብ ጥቅም በላይ እንደሆነ አድርገው ያቀርቡታል። ሐቂ ግን የዚህ ተፃራሪ ነው።

በመደባዊ ኅብረተሰብ አንድ ከያኒ አወቀም አላወቀም ከመደባዊ አስተሳሰብ ውጭ ሊሆን አይችልም። እንደሚታወቀው ያለ ሐሳብ ኪነ ጥበብ የለም። ያለውስ

ጣዊ እምነትና ሐሳብ ከያኒ ኪነ ጥበብን ሊያመርት አይችልም። የማናቸውም ከያኒ ሐሳብ ተጨባጭ ሁኔታን፣ ምኞትን፣ ፍላጎትን፣ ሐሳብን ወዘተ - - - የሚገልጽ ሲሆን፣ በመደብ ኅብረተሰብ እነዚህ ሁሉ መደባዊ ጸባይ አላቸው። ስለሆነም ከያኒው ያመረተው ኪነ ጥበብ በባሕሪው የከያኒውን መደባዊ ስሜት፣ ፍላጎትና ምኞት ማንጸባርቅና ለመደቡ ጥቅም ከመቆም ነፃ ሊሆን አይችልም። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ከዚህ ውጭ የሆነ አጠቃላይ የኪነ ጥበብ ምርት ዘበት ነው። ስለሆነም ኪነ ጥበብ በመደባዊ ኅብረተሰብ ከመደብ ውጭ ሊሆን አይችልም። በተለይም ደግሞ ከመቼውም ጊዜ የበለጠ የመደቦች ትግል በየመስኩ ተፋፍሞ የሠርቶአደሩ ሕዝብ ትግል አሸናፊ እየሆነ በሕደበት በአሁኑ ጊዜ «ኪነ ጥበብ ለኪነ ጥበብ ሲባል» የሚለውም አባባል ትክክለኛ ያልሆነና የአድጋሪ መደብ ፍላጎትን የሚያራምድ፣ ኪነ ጥበብ ጠንካራ የመደብ ትግል መሣሪያ መሆኑን የሚከድ ነው።

ኪነ ጥበብ የመደብ ትግል መሣሪያና ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለምን ለማስፋፋት ከፍተኛ ሚና የሚጫወት መሆኑን በመገንዘብ ዛሬ የኢትዮጵያ አብዮት ለኪነ ጥበብ መስፋፋት ሰፊ በር ከፍቷል። ኪነ ጥበብ አድጋሪን ሥርዓትን ለማፍረስና አዲስ ሥርዓትን ለመገንባት ትልቅ ሚና አለው። ከዚህ ቀጥሎ ይህንን ሐቅ ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ጋር በማገናዘብ ለመገምገም እንሞክራለን።

ኪነ ጥበብ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ

ጥንታዊ ሥልጣኔ ካበበባቸው አገሮች መካከል አንዷ ኢትዮጵያ እንደመሆኗ የኢትዮጵያ ሕዝብ በረዥም ዘመን ሕልውናው ያካበተው የባህል ክምችት አለው። ከዚህም የሕሊናዊ ባህል ክምችት መካከል አንድኛው ኪነ ጥበብ ነው። በኢትዮጵያ ውስጥ የረዥም ዘመን ታሪክ ካላቸው የኪነ ጥበብ

በርፎች መካከል የሥነ ጽሑፍ፣ የሙዚቃ፣ የቲያትር ጥበቦች ይገኙበታል። በተለይም ሥነ ጽሑፍ ከመካከለኛው ዘመንም በፊት በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ በጥንታዊ ዘመንም ጭምር «ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ እንደነበር የተረጋገጠ ነው።»¹³

የቲያትር ሙያም እንዲሁ በኢትዮጵያ የረጅም ጊዜ ታሪክ እንዳለው ይነገራል። ምናልባት በአክሱም ሥልጣኔ ጊዜና ከዚያም በኋላ በላስታ ዘመነ መንግሥትና በጉንደር ዘመነ መንግሥት ጊዜም በሰሜን ኢትዮጵያ የትያትር ጥበብ የታወቀ እንደነበረ የታሪክ መረጃዎች ይጠቁማሉ።¹⁴ በጉንደር ዘመነ መንግሥት የመጀመሪያው የኢትዮጵያ «ቤተ ቴአትር» ተብሎ ሊወሰድ የሚችል አዳራሽ በጉንደር እንዳለ የታወቀ ነው። ይሁንና የጊዜው የቴአትር ጥበብ በአብዛኛው በገዢ መደቦች አካባቢ የተወሰነ ነበር። ለምሳሌ የጉንደሩ «ቤተ ቴአትር» ከጉንደር ነገሥታት አንዱ የነበረው ሳልላዊ ዳዊት ራሱ በገና የሚደረድርበት ጭምር እንደነበረ ይነገራል።¹⁵ በላስታ ዘመነ መንግሥትም ጊዜ የነበሩት ከያንያን በንጉሡ የተደራጁና ለቤተ መንግሥት የሚያገለግሉ እንደነበረ ታሪክ ያወሳል።

በቅርቡ ባለፈው የፊውዳል ሥርዓት ውስጥ ካፒታሊዝም ማቆጣጠር እስከጀመረበት እስከ 1940ዎቹ ዓመታትና ከዘመናዊ ትምህርት መከሰት ጋር መጸሕፍት፣ ሲኒማ፣ ቲያትር፣ ሙዚቃ፣ ወዘተ - - - - ከመስፋፋታቸው በፊት፣ በተለይ ሥነ ጽሑፍና ሙዚቃ በሃይማኖት ሰዎች እካባቢ ብቻ ይካሄዱ ስለነበር፣ በኢትዮጵያ ውስጥ የነበሩ የኪነ ጥበብ ዘርፎች በአብዛኛው ሃይማኖታዊና ሃይማኖት ነክ አመለካከቶችን ያዘሉና የፊውዳሉን ርዕዮተዓለም የሚያንጸባርቁ ነበሩ።

ለምሳሌ፣ በአብዛኛው በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ የነበረው ሥነ ጽሑፍ ከሰፊው ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ የተገነጠለ ነበረ። የቅ

ድመ አብዮት ኢትዮጵያን ስነ ጽሑፍ ባሕርያት የገመገመ እንደጥናታዊ ጽሑፍ ስለዚሁ ጉዳይ ሲያብራራ፣ «የመጻፍና የማንበብ ጥበብ እንደከፍተኛ ምሥጢር ተቆጥሮ የመላእክትንና የቅዱሳን እንዲያምሰል የምድራዊ ገዥዎችን ማወደሻ ሆኖ ኖሯል። ከቤተ ሃይማኖት ውጪ ለማንበብ ወይም ለመጻፍ የሞከረ ሰው «መጽሐፍ ገላጭ» ወይም አስማተኛ ደብተራ እየተባለ ይጠራል።»¹⁶ ብሎ ነበር።

በአጠቃላይ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ በልዩ ልዩ የኪነ ጥበብ ዘርፎች ውስጥ በአብዛኛው ይንጸባርቅ የነበረው የአድጋሪው የፊውዳሉ ቡርኪ መደብ ርዕዮተ ዓለም ነበር። እንዲያም ሆኖ አድጋሪው የፊውዳሉ ቡርኪ መደብ ለኪነ ጥበብ መስፋፋትና ለከያኒያን እንክብካቤ ያደረገው አጥጋቢ ነገር አልነበረም። እንዲያውም ለኪነ ጥበብ መስፋፋት ከፍተኛ ደንቃራ ሆኖ ነበር። ኅብረተሰቡ ለኪነ ጥበብ ያለው አመለካከት የተሳሳተ እንዲሆን፣ የኪነት ባለሙያዎች የተናቁና የተጠሉ እንዲሆኑ ሲያደርግ ቆይቷል። ብዙ ከያኒያን በሙያቸው ምክንያት ሌላው ቀርቶ ጋብቻን ተነፍገው እንደነበረ ዛሬ በየአጋጣሚው ሁሉ በይፋ የሚናገሩት ሐቅና የቅርብ ትዝታ ነው። ከያንያን በኪነ ጥበብ ምርታቸው ከሕዝቡ ጉን ለመቆም ቢሞክሩ የሚደርስ ባቸው በደልና ሥቃይ ከፍተኛ ነበር። በፊውዳሉ ቡርኪ ኢትዮጵያ ሐቀኛ ከያኒያን የፊውዳሉ ሥርዓት ያቀረበላቸው ምርጫ ወይ ከፊውዳሉ ሥርዓት ጋር የሚጣጣም ኪነ ጥበብ ማምረት፣ አለበለዚያም አርፎ መቀመጥ ነበር። ከያኒያን እምቢ ብለው የጭቁንን ሕዝብ የልብ ትርታና ፍላጎቱን የሚያንፀባርቅ ጽሑፍ፣ ሥዕል፣ ድራማ ትያትር ወዘተ - - - ቢያቀርቡ ግን ወደ እሥር ቤት በመወርወር የቁም ሥቃይ እንዲያዩ ያደረግ ነበር።

ይህም በመሆኑ በፊውዳሉ ቡርኪ ኢትዮጵያ የኪነ ጥበብ ዕድገት ታፍኖ የኪነ ጥ

በብ ባለሙያዎች እንዲጠሉ ተደርጓል ። እውነተኛ ኪነ ጥበባዊ የፈጠራ ሥራ ገሸሽ ተደርጓል ። እንዲሰፋፋ በር የተከፈተለት የፊውዶ ቡርሻውና የኢምፔሪያሊስት የኪነ ጥበብ ምርት ነበር ።

በወደቀው የፊውዶል ሥርዓት ውስጥ የበላይነቱን ይዞ የነበረው የፊውዶል ርዕዮተ ዓለምና ኪነጥበባዊ ግንዛቤ ነው ቢባልም ምንም ዓይነት ሥርዓቱን ተቃዋሚና ተራ ግጅ ኪነጥበባዊ ምርት አልተከየነም ማለት አይቻልም ። የተፈለገውን ያህል ለሰፊው ሕዝብ እንዳይዳረሱ የነበረው አድኃሪ ሥርዓት አፍኗቸው ነው እንጂ የሰፊውን ሕዝብ ብሶት ፣ የሀገራችንን ጎሳቀርነት ወዘተ - - - የሚገልጹ በምሁራን የቀረቡ የኪነ ጥበብ ምርቶች ነበሩ ።¹⁷ ለምሳሌ ፣ ባለሥልጣናቸው፣ የነሱም ጀሌዎች በሕዝቡ ላይ የሚያደርሱትን በደል ከሚገልጹ ግጥሞች መካከል አንደኛው ፡—

«ጊዜ ነው እንጂ ቁምነገራም

ባላባትነት አያኮራም» የሚል አነጋገር ነበር ።

በተጨማሪም ሰፊው ሕዝብ ለሀገሩ እየወራ ፣ ምርት እያመረተና ከጠላት እየተዋጋ በትግሉ የተገኘው የሥራ ፍሪ ለጭቁን ሕዝብ ሳይሆን ለጥቂት መሳፍንትና መኳንንት ብቻ ይውል እንደነበረ በሙዚቃ ጭምር ተንፀባርቆ ነበር ።

«ኢምፔሪያሊስት የሞኝነሽ ተላላ

የሞተልሽ ቀርቶ የገደለሽ በላ 1» የሚለው ግጥም የሚያመለክተው ይህንኑ ነበር ።

አድኃሪው የፊውዶል ቡርሻ መደብ ኪነ ጥበብን የርዕዮተ ዓለሙ ግወራሚ አድርጎ ሲገለገልበት መቆየቱ ፣ የአድኃሪውም የፊውዶል ቡርሻ መደብ ርዕዮተ ዓለም ከታሪክ ሂደት ጋር ጨርሶ የግደጣጣም በመሆኑ ፣ የፊውዶል ሥርዓት ኪነጥበብ እውነታን ኪነ ጥበባዊ በሆነ መልክ ከማንፀባረቅ ፈንታ ፣ በማጣመምና በግደናገር ለአድኃሪው ሥርዓት እንዲያገለግል በማድረጉ የራሱን ውበት

ትና ጣዕም አጥቶ ነበር ።

በአጠቃላይ በወደቀው ሥርዓት በኪነ ጥበብ መስክ ከፍተኛ የመደብ ትግል በግልጽም ሆነ በይፋ ተካሂዷል ። የአድኃሪው የፊውዶል ቡርሻ መደብ ጥቅሙን ለማስከበር ሲል ኪነጥበብ የከንቱ ርዕዮተ ዓለሙ ማስፋፊያ እንዲሆን አድርጓል ። በተለያዩ የኪነጥበብ ዘርፎች እንዲወደስ በማስገደድ እራሱን ሲያታልል ኖሯል ። በዚያውም አንፃር በስፋት ባይሆንም አንዳንድ በየወቅቱ የተነሱ ተራማጅ ግለሰቦች ወዘተ - - - ከፊውዶል ሥርዓት ማሳበርና አቀንቃኞች ጋር የሚደረገውን ትግል በኪነጥበብ መስክም አካሂደዋል ። ይህም በተውኔት ፣ በግጥም ፣ በሙዚቃና በመሳሰሉት የኪነጥበብ ዘርፎች ይንፀባረቅ እንደነበር ይታወቃል ። ይህ ለብዙ ዘመን ታፍኖ ፈራ ተባ በማለት ሲከሰት የነበረው ተራማጅ የነበረ የኪነጥበብ አዝማሚያ ታላቁ የየካቲት 1966 ሕዝባዊ አብዮት ሲፈነዳ በይፋ ወጥቶ በአድኃሪው ኪነ ጥበብ ላይ የበላይነቱን ለማስፈን በመታገል ላይ ይገኛል ።

ኪነጥበብ በአብዮቱ ሂደት

አንድ ማሳበራዊ አብዮት ሥር ነቀልነቱ የሚለካው በብዝበዛ ላይ የተመሠረተውን የምርት ግንኙነት ለማንኮታኮት በመቻሉ ብቻ ሳይሆን ፣ ለዚሁ የምርት ግንኙነት ዕድሜ መራዘም ሀሊናዊ ሁኔታዎችን ሲያመቻች የነበረውን አድኃሪ ርዕዮተዓለምና ከዚሁ ርዕዮተዓለም ጋር የተቆራኙ የማሳበራዊ ንቃት ሕሊና ቅርጾችን ለማዳከምና በምትካቸውም አዲስ ርዕዮተዓለምና አዲስ ፖለቲካ ፣ አዲስ ሥነ ምግባር ፣ አዲስ ኪነ ጥበብ እንዲያቆጣጠሩና እንዲበለጽግ ለማድረግ በመቻሉም ጭምር ነው ።

የኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮት ሥር ነቀል አብዮት እንደመሆኑ ፣ በቅድመ አብዮት በአብዛኛው የፊውዶል ቡርሻ መደብ ጥቅም አናፋሽና አራማጅ የነበረውን ኪነጥበብ ነፃ አውጥቶታል ለማለት ይቻላል ። ድኅረ አብ

ዮት ኪነጥበብ በሙዚቃው ፣ በቲያትሩ ፣ በሥዕሉ ፣ በሥነጽሑፍ ፣ በቅርጻቸው ፣ ወዘተ - - - ዘርፎች ሁሉ ሰፊው ሕዝብ በፖለቲካ ፣ በወታደራዊ ፣ በኢኮኖሚና በማሳበራዊ ትግሎች ያገኛቸውን ድሎች የሚያንፀባርቅ ፣ ሕዝቡን ለበለጠ ትግልና ድል የሚቀሰቅስ ፣ እግረ መንገዱንም የአብዮቱ ፈር ቀዳጅ የሆነውን ርዕዮተዓለም በስፋት በሰፊው ሕዝብ ውስጥ እንዲሠርዕ በማድረግ በኩል የሚጫወተው ሚና በጣም ከፍተኛ ነው ። በኢትዮጵያ አብዮት ሂደት የኪነ ጥበብ ምርት የጥቂት በዝባዦች መገልገያ መሆኑ ቀርቶ ብዙኃኑ የኪነጥበብ ምርት ተጠቃሚ የሚሆኑበት ሁኔታ በመፈጠር ላይ ነው ።

አብዮቱ አሁን በደረሰበት የእድገት ደረጃ ለፓርቲ ምሥረታ ፣ ለኢኮኖሚ ግንባታና ለሀገር መከላከል በመካሄድ ላይ ባለው ትግል ሠርቶአደሩ ሕዝብ የርዕዮተዓለም ትጥቁን በየጊዜው እንዲያጠናክር ፣ የሥራ ምርታማነቱን እንዲጨምርና አብዮታዊት እናት አገሩን ከማናቸውም ጥቃት ለመከላከል ዝግጁ ሆኖ እንዲጠባበቅ በማድረግ ረገድ የተለያዩ የኪነጥበብ ዘርፎች የሚጫወቱት ሚና ከፍተኛ ነው ። በተለይ ደግሞ የፊውዶልን ርዕዮተዓለም ቅሪቶች ደረጃ በደረጃ ለማጥፋትና ለማሌ ርዕዮተዓለም መስፋፋት አመቺ ሁኔታ ለሚፈጥረው ለባህል አብዮት ግብ መምታት የአብዮታዊ ኪነ ጥበብ መዳበር አስፈላጊ ነው ። አብዮታዊ ኪነጥበብ ሊዳብር የሚችለው ደግሞ ብቃቱን በማጠናከር ፣ ያለውንና ጎልቶ የሚታየውን ደጋግሞ በማቅረብ ሳይሆን ፣ በፈጠራ ላይ የተመሠረተ የኪነጥበብ ምርትን በማምረት ነው ። በኪነጥበብ ዘርፍ ብቃት የሚለካው ደግሞ « - - - ከያኒው የኑሮን መሠረታዊ መርሆዎችና አዝማሚያዎችን በምን ያህል ጥልቀትና ሰፋነት እንዳሳበራቸው ፣ ስሜቱንና አመለካከቱን በምን ያህል ግልጽና በሚያሳምን ሁኔታ በማቅረብ ነው ። »¹⁸ አብዮታዊ ኪነጥበብን ለማዳበር ሌላው የሚ

ያስፈልገው ነገር ወገናዊነትን ማጠናከር ነው ። «የኪነጥበብን ርዕዮተዓለማዊ ገጽታ መካድ የሁለቱንም-የኪነጥበብንና የርዕዮተዓለምን መስኮች በጣም ማጥበብ ነው ። »¹⁹ ሳይሆን ፣ ሳይወጥን ፣ በርዕዮተዓለም አንፃር ነገሮችን ሳይገነዘብ እንዲያው በደፈናው በመገፋፋት (emotion) የሚጽፍ ደራሲ ካለ ይህ «ደራሲ» እንደዕብድ ሊቆጠር የሚችል ነው ።²⁰ ነገሮችን በትክክል ሳይገነዘብ ሳይብላላና የተወሰነ ርዕዮተዓለማዊ አመለካከት ሳይኖረው እንዲያው በስሜት ብቻ በመነሣሣት የሚጽፍ (የሚጽፍ ከማለት ይልቅ የሚለቀልቅ ማለቱ ሳይሻል አይቀርም) ደራሲ ፣ ማሳበራዊና ሕሊናዊ ክስተቶችን በትክክል ተገንዝቦና በአእምሮው አጣጥሞ አቋም በመውሰድ በፈጠራ ሥራው አስተያየቱን ፣ ዳኝነቱንና ፍላጎቱን በሚገባ ሊያንፀባርቅ አይችልም ።

ኪነጥበብ የርዕዮተዓለም መሣሪያ ስለመሆኑ በዚህ ጽሑፍ መግቢያ ላይ ትኩረት በመስጠት ለማብራራት ሞክረናል ። በተጨማሪም ይኸው ሁኔታ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ በገሀድ የታየ ነገር እንደሆነም ለማመልከት ተሞክሯል ። ኪነጥበብ ከርዕዮተዓለም ብቻ ሳይሆን ፣ የርዕዮተዓለም ዋንኛ ዘርፍ ከሆነው ከፖለቲካም ጋር የቀረበ ግንኙነት ያለው በመሆኑ ይህን በሚመለከት አንዳንድ ነጥቦችን በተጨማሪ ማንሣቱ ጠቃሚ ይመስላል ።

የመደብ ትግል በተፋፋመ ቁጥር የኪነ ጥበብና የፖለቲካ መቀራረብ ከፍተኛ ነው ። በሀገራችንም ይህ ሀቅ ጉልቶ ታይቷል ። የመደብ ትግሉ ከፍተኛ ደረጃ በደረሰበት ፣ በኢምፔሪያሊዝም አነሣሽነት የሱማሌ አድኃሪ መንግሥት አገራችንን በወረረበት ጊዜና የውስጥ አድኃሪዎች በተለይም ኢድህና ኢሕአፓ ነጭ ሽብርንና የኢኮኖሚ አሻጥርን በሰፊው በተያያዙበት ጊዜ ኪነጥበብ በፖለቲካ ካሥራ ላይ በይበልጥ በማተኮር የፖለቲካ ቅስቀሳ ያካሂድ እንደነበር ይታወቃል ። ታዲያ ከዚህ ሀቅ ተነሥቶ ኪነጥበብ ፖለቲካ

ካዊ ነው፡ ወይም ዚንጥበብ በቀጥታ ስለፖ ለቲካ ብቻ ማውሳት አለበት ከተባለ ደግሞ በሕተት ይሆናል ። ይሁንና ዛሬ ለነፃነት፣ ለሰላም፣ ለፍትሕ የሚደረገው እንቅስቃሴ የማይመለከተው ከመደበኛ ጦርነት ነፃ የሆነ ቡድን ወይም ግለሰብ አይገኝም ። ስለሆነም ይህንን ሁለንታዊ እውነታ የማያንፀባርቅ ኪነጥበብ ከገብረተሰብ ፍላጎትና ምኞት ጋር የተያያዘ ነው ለማለት ያስችግራል ። ዛሬ «ፖለቲካ» በሚለው ቃል ቅጽል የሚጀመሩ ድፈግዎች፣ ሲኒማዎች፣ ቲያትሮች ሥዕሎች፣ ሥነጽሑፎችና የመሳሰሉት የኪነ ጥበብ ምርቶች በሰፊው እየተመረቱ ነው። ይህ የኪነጥበብና የፖለቲካ ግንኙነት በግልጽ የሚያሳየን አንድ ምሳሌ ነው። ኪነ ጥበብና ፖለቲካ ግንኙነት አላቸው ሲባል ግን ከዚህ በላይም ይሕዳል ።

ስለግንኛውም የጊዜያችን አንገብጋቢ ችግሮች የሚያወሳ ኪነጥበብ ፖለቲካዊ ነው ።²¹ እዚህ ላይ ፍሬ ነገሩ በቀጥታ ፖለቲካ የሚለውን ቅጽል መያዙ ወይም በቀጥታ ስለፖለቲካ ማውሳቱ አይደለም። ምክንያቱም እነዚህ አንገብጋቢ ችግሮች ከፖለቲካ ግለትም፣ ከመደበኛ፣ ከብሔረሰቦች፣ ከመንግሥታትና ሕዝባዊነት የሚጠራበት ቡድኖች መሠረታዊ ጥቅም ፍጹም ነፃ ሊሆኑ አይችሉምና ። በተጨማሪም የአንድ የኪነ ጥበብ ምርትን ተራማጅነት (የፖለቲካ ተግባርን) የሚወስነው ኅብረተሰብ የገጠመውን ችግር በትክክል በመመልከትና የኅብረተሰብን እውነተኛ የእድገት አቅጣጫ በማሳየቱ ነው። አንድ በዚህ ርዕስ ላይ ጥናት ያካሄደ ጸሐፊ እንዲያስገነዝበው «የኪነጥበብ ተራማጅነት፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ትርጉም የሚወስነው በኪነጥበቡ ሀቀኛነት፣ በኅብረተሰቡ ሕይወት ውስጥ የሚታዩትን መሪ አዝማሚያዎች በሚያሳዩን መልክ በማንፀባረቁና በመግለጹ ነው» ።²²

ከዚህ አጠቃላይ የኪነጥበብ አመለካከት በመነገት በአሁኑ ጊዜ የኢትዮጵያ አብዮት

ከደረሰበት የእድገት ደረጃና ከሚከተለው የእድገት ፈለግ አንፃር፣ በሕዝባዊ አብዮቱም ውስጥ ከሚጫወተው ከፍተኛ ሚና አንፃር፣ የኪነጥበብ ፖሊሲውን አቅጣጫ መገምገሙ አስፈላጊ ይሆናል ።

እንደሚታወቀው አሁን ያለንበት ወቅት ለሶሻሊዝም ግንባታ ቁሳዊና ሕሊናዊ ሁኔታዎች የሚዘጋጁበት ቅድመ ሶሻሊስት የሆነ የሽግግር ወቅት ነው ። ስለሆነም፣ በዚህ ወቅት የኪነጥበብ አቅጣጫን ለመገምገም የሽግግር ወቅቱን አጠናቀው ሶሻሊዝምን በገነቡ አገሮች ውስጥ ኪነጥበብ ከደረሰበት ደረጃ አንፃር የሽግግር ወቅት ኪነጥበብን መዳሰስ ያስፈልጋል ።

ለመንደርደሪያ ያህል ግን በሶሻሊስት አገሮች ውስጥ የኪነጥበብ መመሪያ የሆነውን የሶሻሊስት እውነታነትን ምንነት ለመገምገም እንግዲህም ። በኪነጥበብ ዘርፍ እውነታነት (Realism) ሲባል ዕንሰ ሐሳቡ በልዩ ልዩ የኪነጥበብ የፈጠራ ሥራዎች ውስጥ ነባራዊ እውነታን (Objective Reality) በትክክል የማንፀባረቅ ባሕሪን የሚያመለክት ነው ። ኪነጥበባዊ እውነታነት የተለያዩ የእድገት ደረጃዎችን አልፏል ። እነሱም ሮማንቲክ እውነታነት፣ ሂሳዊ እውነታነትና ሂሳዊ እውነታነትን በመተካት በታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት አማካይነት የተከሰተው ሶሻሊስት እውነታነት ናቸው። እነዚህ ሁሉ የኪነጥበብ እውነታነት ዓይነቶች ተጨባጭ ሁኔታውን፣ ነባራዊ እውነታን የማንፀባረቅ ባሕሪ ስላላቸው ተመሳሳይነት ቢኖራቸውም፣ የእውነታን ውስጣዊ ይዘት ለመገንዘብ ባላቸው ችሎታ፣ በኪነጥበባዊ የፈጠራ ዘዴያቸውና በታሪካዊ አመጣጣቸው ይለያያሉ ።

ሮማንቲክ እውነታነት በ1820 እና በ1830ዎቹ አካባቢ በአውሮፓ ውስጥ የተከሰተ የኪነጥበብ የፈጠራ ዘዴ ሲሆን፣ በወቅቱ ከፈረንሳይ የቡርጂኢክ አብዮት በኋላ በአውሮፓ

ውስጥ ተስፋፋቶ የነበረውን የፀረ ፌውዳል ትግል በማገዝ፣ ፌውዳሎም ሆነ ቡርጂኢው በሠርቶአደሩ ሕዝብ ላይ ያደርሱ የነበረውን ግፍ በማጋለጥና የሕዝብን ቅሬታ በማስተጋባት በአውሮፓ አገሮች ውስጥ በወቅቱ የነበረውን የመደብ ቅራኔ በመጠኑም ቢሆን የተረዳ የኪነጥበብ የፈጠራ ዘዴ ነው። ሆኖም ግን ተምሔታዊና የትራጀዲ ባሕርያት ጉልተው የሚታዩበት፣ በካፒታሊዝም ላይ ያካሂደው የነበረው ሂስ (በወቅቱ የካፒታሊዝምን ተራማጅ ባሕርያት በሚገባ ያልተረዳ በመሆኑ) በፈጠራ ሥራው ወደኋላ ተመልሶ የመካከለኛ ዘመን አስተሳሰቦችን ናፋቂ የነበረ የኪነጥበብ ዘዴ ነው ።

ሂሳዊ እውነታነት በ19ኛው መቶ ክፍለ ዘመን አጋማሽ ላይ የተከሰተና በዘመነ ካፒታሊዝም የነበሩ ተራማጅ የኪነጥበብ ሰዎችን ያሰባሰበ የኪነጥበብ ዘዴ ነው። የዚህ የኪነጥበብ ዘዴ ዋና ትኩረት የካፒታሊስት ሥርዓትን ማጋለጥ ሲሆን፣ በተጨማሪም በዚሁ ኅብረተሰብ ውስጥ ያሉት ፊውዳሎች፣ ቀላውስትና ቢሮክራቶች በሕዝብ ላይ የሚያደርሱትን ግፍና በደል ያጋለጡ፣ የሕዝብን ተቃውሞ ያንፀባረቁና የሚያንፀባርቁ የኪነጥበብ ዘዴ ነው። ይህንን ሚና ውን ለመጫወትም ጭቆናን የሚቃወሙ ኃይሎችን ለምሳሌ የሠራተኛውን የተራማጅ ምሁሩን ወዘተ - - - ገጸ ባሕሪ በመውሰድ የጭቆናን ሕዝብ አስቃቂ ኑሮና የሚደርስበትን በደል አንፀባርቋል ። ከሂሳዊ እውነታነት የበለጠ የሰፊውን ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ የተረዳና በፈጠራ ዘዴውም ከፍ ያለ ኪነጥበባዊ እውነታነት ሶሻሊስታዊ እውነታነት ነው ።

ሶሻሊስታዊ እውነታነት የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ሳይንሳዊ የሆነ የኪነጥበብ መመሪያ ሲሆን፣ ለመጀመሪያ ጊዜ በተሟላ መልኩ ህልውናውን ያገኘው በሶቭዬት ኅብረት የሽግግር ወቅት ተከናውኖ ለሶሻሊዝም ጠንካራ መሠረት በተጣለበት በ1930ዎቹ

ዓመታት መጨረሻ ላይ ነው ። በአሁኑ ጊዜ የዳበረ ሶሻሊዝም በተገነባባቸው አገሮች ሁሉ ሥርዓቶች የኪነጥበብ መመሪያ ሲሆን ሶሻሊዝም ዓለምአቀፋዊ ሥርዓት በመሆኑ ሶሻሊስት እውነታነት በሌሎችም አገሮች ውስጥ ለሚገኙ ተራማጅና አብዮታዊ የኪነጥበብ ሰዎች መመሪያ ሊሆን በቅቷል ።

ከሶሻሊስት እውነታነት መርሆዎች መካከል ጥቂቶቹ፡—

- እውነታን በማንፀባረቅ ረገድ የተሟላ መሆኑ ፤
- የጠነከረ ወገናዊነቱና ለሠራተኛው መደብ ጥቅም የቆመ መሆኑን ይፋ በማውጣት በሚያሳየው ሀቀኛነቱ ፤
- የሕይወት ፎቶኮፒ ሳይሆን በሕይወት ሀቅ ላይ የተመሠረተ ለአእምሮና ለስሜት ተቀባይነት ያለው፣ በይዘቱና በቅርጽ ውበት፣ ጥራት፣ ጥልቀት፣ ወዘተ - - - ሀቀኛ የፈጠራ ሥራ መሆኑ ፤
- የሕይወትን ልዩ ልዩ ገጽታ ሲገመግም አስከፊውንና አሳዛኝን ወይም ደግሞ አስደሳችን ብቻ በማንፀባረቅ የሚወሰን ሳይሆን፣ የሕይወትን ሀቅ ቁልጭ አድርጎ በማሳየት ለእድገትና ለለውጥ የሚያበቃ መሆኑ ፤
- የሠርቶ አደሩን ሕዝብ መንፈሳዊ ሕይወት በሥራ ወዳድነትና ምርታማነት፣ በሶሻሊስት አርበኝነትና በወዝአደራዊ አለምአቀፋዊነት፣ በማሌ ርእዮተዓለምና በኮሚኒስታዊ ስነምግባር ወዘተ - - - ለማጎዳ የተነሳ መሆኑ ፤
- ብሩህ ተስፋ ፈንጣቂና የሕዝብ አገልጋይ መሆኑ ወዘተ - - ይገኙበታል ።²³

የሶሻሊስት እውነታነትን መመሪያው ያደረገ ኪነጥበብ የሰው ልጅ በረዥም ጊዜ ታሪኩ ያፈራቸውን ተራማጅ የኪነጥበብ ሥራዎች በቅርስነት የሚወርስና ሁልጊዜም ቢሆን እራሱን በአዲስና ከፍተኛ የፈጠራ ሥራ የሚያበለጽግ ነው ። የሶሻሊስት ኪነ

ጥበብ የሕዝብና ለሕዝብ የቆመ በመሆኑ ከሕዝብ ጋር ያለው ግንኙነት እጅግ ከፍተኛ ነው። ሌኒን ይህንን ሁኔታ ሲገልጽ፡

«ኪነጥበብ የሕዝብ ነው። የኪነጥበብ መሠረት በሕዝብ ውስጥ መጠናከር አለበት። ኪነጥበብ ሰፊው ሕዝብ የሚረዳውና የሚወደው መሆን አለበት። ኪነጥበብ የሰፊውን ሕዝብ ስሜት፣ አስተሳሰብና ምኞት የሚያስተባብርና ከፍተኛ የሚያደርግ መሆን አለበት።»²⁴ ብሎ ነበር።

ከዚህ በላይ ባጭሩም ለመጻሰብ የተሞከረው የሶሻሊስት ኅብረተሰብ የኪነጥበብ መመሪያ የሆነውን ሶሻሊስት እውነታነትን ሲሆን፣ የሶሻሊስቱን የእድገት ፈለግ በሚከተሉና ለሶሻሊዝም ግንባታ ቅድመ ሁኔታዎችን በማመቻቸት ላይ ባሉ እንደ ኢትዮጵያ ባሉ አገሮች ውስጥ ሊኖር የሚችለውን የኪነጥበብ አቅጣጫ በሚመለከት ደግሞ አንዳንድ አስተያየቶች መሰንዘር ያስፈልጋል።

እንደሚታወቀው የሽግግር ወቅት ቅይዋ የኤኮኖሚ ይዞታዎችን ያቀፈ በመሆኑ የቡርጂዊ መደብ፣ የሠራተኛው መደብና፣ የንዑስ ከበርቱው መደብ በአንድ ላይ የሚገኙበት ሁኔታ ነው። ይህ ቅይዋ የሆነ የሶፒያል ኤኮኖሚ ይዞታና የእነዚህ ከላይ የተጠቀሱት መደቦች መኖር ቅይዋ ለሆነ የኅሊናዊ አመለካከት፣ ከአንድ በላይ ለሆኑ ርዕዮተዓለሞችና ብሎም ወደ ተነሳሽነት ነጥብ ስንመለስ፣ ቅይዋ ለሆነ ኪነጥበብ መኖር ምክንያት ይሆናል።

ሌላው የሽግግር ወቅት ዓይነተኛ ጠባይ እነዚህ የተለያዩ ኤኮኖሚያዊ ግንኙነቶች መኖር ብቻ ሳይሆን፣ በግል ይዞታውና በግንባራዊ ይዞታው መካከል፣ በቡርጂዊ መደብ እድገት ርዕዮተዓለምና በሠራተኛው መደብ አብዮታዊ ርዕዮተዓለም መካከል ለበላይነት የሚካሄደው

ትግል የተፋፋመ መሆኑ ነው። እዚህ ላይ መገንዘብ የሚያስፈልገው ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት በሚካሄድበት ወቅት የፖለቲካ ሥልጣን የመላ ሠርቶአደር ሕዝቦችን ጥቅም የሚያንፀባርቅ ቢሆንም፣ በኢኮኖሚውም መስክ አብዛኛውን ሕዝብ የሚያቅፍ የእነስተኛ ሸቀጥ ምርት (የንዑስ ከበርቱ ምርት) በስፋት መኖር፣ የሠርቶአደሩ ሕዝብ ባህል ሂሳብነት ይህንንም መሠረት በማድረግ የሚነሳው የእድገት ሥርዓት ሂሳብ አስተሳሰብና አመለካከት በስፋት መኖር፣ በሽግግር ወቅት በኪነጥበቡም ዘርፍ አቅጣጫውን በውል ለይቶ የማያውቅ፣ የተዘበራረቀ፣ ከአንዱ ርዕዮተዓለም ወደሌላው የሚዋልል ባጭሩ ቅይዋ የሆነ ርእዮተዓለማዊ አመለካከት መኖሩን ያመለክታል።

ይህ ደግሞ በኪነጥበቡ ዘርፍ ብቻ ሳይሆን፣ በፖለቲካውም ዘርፍ ያለ ነገር ነው። እነስተኛ የሸቀጥ ምርት በተንሰራፋበትና በመሆኑም የንዑስ ከበርቱው መደብ በስፋት የሚገኝበት አገር በአብዮት ሂደት ውስጥ ሲገባለግሌ ርዕዮተዓለም እድገትና መስፋፋት ከፍተኛ እንቅፋት የሚፈጥረው ይኸው ከንዑስ ከበርቱው መደብ የሚመነጨው ቅይዋ ርዕዮተዓለም ነው። በተለይ የሶሻሊስት የእድገት ፈለግን የሚከተሉ አገሮች በሚያካሂዱት የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ከፍተኛ ሚና የሚጫወተው እነስተኛ ሸቀጥ አምራች የሆነው የንዑስ ከበርቱው መደብ እንደመሆኑ፣ ይህ መደብ በብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ወቅት ባለው ፀረፊው ያልና ፀረ—ኢምፔሪያሊስት አቋም ተራማጅ የሆነ ሚና የሚጫወት ነው። የመደብ ጥቅሙ ከፊውዳሊዝምና ከኢምፔሪያሊዝም ጋር የሚጋጭ መሆኑ ከሠራተኛው መደብ ጥቅም ብሎም ከሠራተኛው መደብ ርዕዮተዓለም ጋር የሚያስማማው ሁኔታ ሲፈጠር፣ የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት እየገፋ በሂደቱ ደግሞ የዚህ መደብ ሌላው

ገጽታ የሆነው እድገትና ሂሳብ አመለካከት እየገፋ ይመጣል። እንደሚታወቀው አብዮትም ሆነ ማናቸውም ነገር ቋሚ ነገር አይደለም፣ ይንቀሳቀሳል። ሌኒንም እንዳለው በብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትና በሶሻሊስት አብዮት መካከል የተገነባ ግንብ ባለመኖሩ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት እየገፋ ሲሄድ የንዑስ ከበርቱው መደብ ተራማጅነት እየቀነሰ ይመጣል።

የሶሻሊስትን የእድገት ፈለግ የሚከተሉ አገሮች በሚያካሂዱት የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ካፒታሊዝምን ዘለው ለሶሻሊዝም ግንባታ ሁኔታዎችን ለማመቻቸት በሚያካሂዱት ከባድ ትግል ከፍተኛና ውስብስብ የሆነ ችግር የሚፈጠረው የእነስተኛ ሸቀጥ ምርትን (የንዑስ ከበርቱ ውን መደብ) ወደ ሶሻሊስት ምርት የመለወጡ ሂደት፣ የንዑስ ከበርቱውን መደብ ወደሠራተኛ መደብ የመለወጡ ሂደት፣ የንዑስ ከበርቱውን አመለካከት ወደሠራተኛው መደብ አመለካከት የመለወጡ ሂደት ነው። ይህ ደግሞ ለረዥም ጊዜ የሚካሄድ እጅግ በጣም ከፍተኛ የሆነ ትግልን የሚጠይቅ ነው። ሌኒንም እንዳለው «... እነስተኛ የሸቀጥ ምርት ዘይቤ ካፒታሊዝምናን ቡርጂዊውን በተከታታይ፣ በየቀኑና በየሰዓቱ ግብታዊ በሆነ መንገድ በተስፋፋ ሁኔታ እንዲቆጠቁጥ»²⁵ ስለሚያደርገው፣ ይህን ሂደት በመግታት የንዑስ ከበርቱውን መደብ ቁሳዊ ሕይወት መለወጥ ያስፈልጋል። ይህም ከሆነ በኋላ የሰዎች አመለካከት ወዲያውኑ ሊጠፋ የሚችል ስላልሆነ የንዑስ ከበርቱውን ሂሳብ የሆነ፣ ለብዙ ጊዜ ከግል ሃብት ይዞታ ጋር ተጣብቆ ከመኖሩ የሚመነጨውን የግለሰቦችነት አመለካከት ለማጥፋትና የንቃት አድማሱን ለማዳበር ያለበለበ የሮዕዮተዓለም ትግል ማካሄድን ይጠይቃል። ሌኒን ይህንን ሁኔታ አስመልክቶ ሲጽፍ

«... ንዑስ ከበርቱው ባጠቃላይ በወዘአደሩ የበላይ ገዢነት ጊዜም በመ

ካከል ላይ የመዋለል ሁኔታ ያሳያል። በአንድ አንገር ስናየው ከመሬት ከበርቱውና ከካፒታሊስቱ ነፃ ለመውጣት ባለው የአላማ ተመሳሳይነት የተባበረ፣ በጣም ሰፊ ያለ፣ ጥሮ ግሮ የሚበላ የሕዝብ ክምችት ነው። በሌላው አንገር ስናየው ደግሞ የተበታተኑ ትናንሽ ባለሙያዎችና እነስተኛ የሀብት ባለቤትነት ያላቸውን (የገበሬውንና የእደጥበብ ሠራተኛውን) እነስተኛ ነጋዴዎችን ያጠቃልላል። ይህ ዓይነት የኤኮኖሚና የኑሮ ሁኔታ በወዘአደሩና በካፒታሊስቱ መካከል እንዲዋልል ያደርገዋል። በእነዚህ መደቦች (በወዘአደሩና በካፒታሊስቱ) መካከል የሚካሄደው ትግል እየከረረ በሚመጣበት ጊዜ፣ ፈጣን በሆነ መንገድ ማኅበራዊ ግንኙነቶች እየፈራረሱ በሚመጡበት ጊዜ፣ ... ንዑስ ከበርቱው ባጠቃላይ ከድሮው ሁኔታ በቶሎ ያለመላቀቅ ጠባዩን በምንገመግምበት ጊዜ ከአንዱ መደብ ወደሌላው መደብ ሲንገዋለል ብናገኘው የሚያስገርም አይሆንም... ይህን መደብ (ንዑስ ከበርቱውን) በማስመልከት ወዘአደሩ የሚኖረው ተግባር አመራር በመስጠት ተፅዕኖውን ለማጥበቅ መጣር ነው።»²⁶ ያለው

ለንዑስ ከበርቱው መደብ ርእዮተ አለማዊ ግንዛቤ ቅይዋነት መሠረቱ ምን እንደሆነ ለመጠቀም ነው። በዚህ ጽሑፍ መጀመሪያ ላይ ማኅበራዊ ንቃተኝነትና በማኅበራዊ ሕልውና ላይ እንደሚመሰረት ለማሳየት የተሞከረውም በተለይም የንዑስ ከበርቱውን ርዕዮተዓለማዊ ግንዛቤ፣ ርዕዮተዓለማዊ ግንዛቤውም የሚንፀባረቅበትን የኪነጥበብ ዘርፍ በሚመለከት ላለው ውዥንብርና መዋለል መሠረቱን ለመጠቀም ነው።

እርግጥ በኪነጥበቡ ዘርፍ የተሰማሩ ሠራተኞች በኅብረተሰብ ውስጥ በሌሎችም

የአእምሮ ሥራ መስኮች እንደተሰማሩ ሠራተኞች ሁሉ በመደብ ሳይሆን በማኅበራዊ ክፍልነት የሚመደቡ ቢሆንም፣ በተለይ ጳጳር በሆኑ አገሮች የዚህ ማኅበራዊ ክፍል አባላት በአብዛኛው ከንዑስ ከበርቷው መደብ (ከገበሬው ከእደጥበብ አምራች፣ ከአነስተኛ ነጋዴው) የሚመነጩ እንደመሆናቸው ሳይንሳዊውን የማሌ ርዕዮተዓለም ተቀብለው የሕይወት መመሪያቸው እስከአላደረጉ ድረስ፣ የሚኖራቸው ርዕዮተዓለም ሆነ የሚከተሉት ፖለቲካዊ አመለካከት (በኢነፕቦብ ዘርፍ የተሰማሩ ከሆኑም በኢነፕቦብ ሥራቸው የሚያንፀባርቁት ርዕዮተዓለም) ከንዑስ ከበርቷው መደብ ርእዮተዓለማዊ ተጽዕኖ ነፃ ሊሆን አይችልም።

በሀገራችንም ተጨባጭ ሁኔታ ከአብዮቱ ፍንዳታ ወዲህ ለተራማጅና አብዮታዊ ኢነፕቦብ መስፋፋት አመች ሁኔታ በመፈጠሩ፣ አብዮታዊ ኢነፕቦብ የተስፋፋ ቢሆንም፣ አሁንም ከፊውዳሉ መደብ አድጋሪ የርዕዮተዓለም ተጽዕኖ ያልተላቀቀ፣ በቡርኻው ርዕዮተዓለም የተበከለ፣ በሠራተኛው መደብ ርዕዮተዓለምና በቡርኻው መደብ ርዕዮተዓለም መካከል የሚዋልል ችግር-ጉር የሆነ የኢነፕቦብ ምርት አለ። ይህ ደግሞ ለምን ሆነ ለማለትም አይቻልም፣ ምክንያቱም ቀደም ሲል እንደተጠቀሰውም ተጨባጭ ሁኔታ የተለያዩ መደቦችና ርዕዮተዓለሞችን ያቀፈ በመሆኑ ነው። በመሆኑም ከአብዮቱ ወዲህ የማሌን ርዕዮተዓለም በመቀበል በመጠኑም ቢሆን ሶሻሊስት እውነታነትን መሠረት በማድረግ የተዘጋጁ የኢነፕቦብ ምርቶች የመኖራቸው ውንያህ ሲሆን፣ የተራማጅነት ባህሪ ቢኖራቸውም ከቡርኻው የርዕዮተዓለም ተፅዕኖ ያልተላቀቁ የኢነፕቦብ ምርቶችም አሉ። እንዲሁ ያሉ የኢነፕቦብ ምርቶችን ለመቀነስ ማኅበራዊ መሠረት ሆኖ የሚያገለግላቸውን አድጋሪ የምርት ግንኙነት ደረጃ በደረጃ ማዳከምና የዚህም አድጋሪ የምርት ግንኙነት ነፃነት የሆነውን አድጋሪ የምርት ግንኙነት ማዳከምና የኢነፕቦብ ምርቶችን ለመቀነስ ማዳከም አስፈላጊ ነው።

ርት ግንኙነት ነፃነት የሆነውን አድጋሪ ርዕዮተዓለም በፅኑ በመዋጋት፣ ማዳከምና ማጥፋት ያስፈልጋል። ይሁንና በአብዮታዊ ሂደት ውስጥ የቀድሞውና የአድጋሪውን ሥርዓት ርዕዮተ ዓለምና አመለካከት የመለወጥና በአዲስና በተራማጅ ርዕዮተ ዓለም የመተካቱ ሁኔታ አድጋሪውን የምርት ግንኙነት አፈራርሶ በአዲስና ተራማጅ የምርት ግንኙነት እንደመተካቱ እንዲህ በቀላሉና በፍጥነት የሚከናወን ነገር አይደለም። ከባድና ውስብስብ የሆነ የርዕዮተዓለም ትግልን የሚጠይቅና ረዥም ጊዜም የሚፈጅ ነው። በኢነፕቦብ ቡም ዘርፍ ተራማጅና አንድ ወጥ የሆነ የኢነፕቦብ ምርት በስፋት ለማስገኘት እንዲሁ ብዙ ትግል የሚጠይቅ ነው።

በተለይም ደግሞ ማይምነት በተንሰራፋበት፣ ኢነፕቦብ በሚገባ ባልጻበበት፣ የኤኮኖሚና የባህል ዕድገት ዝቅተኛ በሆነበት፣ የኪያንያን ቁጥር በጣም አነስተኛ በሆነበት እንደ አገራችን ባለው ሁኔታ የኢነፕቦብ መመሪያ ሙሉ ለሙሉ ሶሻሊስታዊ እውነታነት መሆን አለበት ለማለት አይቻልም። ይሁንና አብዮታችን በመከተል ላይ ያለው የሶሻሊስቱን የዕድገት ፈለግ እንደመሆኑ፣ የኢነፕቦብም ዘርፍ አቅጣጫ የኢሠፓክኮን ዓላማ መሠረት በማድረግ የተነሳና ከአብዮቱ እድገት ጋር የሚራመድ ሕዝባዊና አብዮታዊ የሆነ፣ ባጭሩ የሶሻሊስት እውነታነትን ፈለግ የተከተለ መሆን እንዳለበት ለመገመት አያስቸግርም። ይህም ማለት አብዮቱ እየገፋ ሲሄድና የተያያዝነው ለሶሻሊዝም ግንባታ ቅድመ ሁኔታዎችን የማዘጋጀቱ ትግል እየሰመረ ሲሄድ እያደር የበላይነትን የሚይዘው ኢነፕቦባዊ የፈጠራ ዘይቤ የሶሻሊስት እውነታነት ይሆናል ማለት ነው።

ከሶሻሊስት አገሮች ልምድ ለመገንዘብ እንደሚቻለው በነዚህ አገሮች ውስጥ የሚገኙ የማሌ ፓርቲዎች ከያንያን የሠራተኛውን መደብ ጥቅም እንዲያራምዱ፣ በኢ

ነፕቦብ ሥራቸው የኮምንዝምን ግንባታ እንዲያገዙ ያበረታታሉ፣ ከያንያንም ለዚህ ታላቅ ተግባር ብቁ እንዲሆኑ የሚያስችላቸውን የርዕዮተዓለም ትጥቅ እንዲያገኙ ያደርጋሉ።

የሀገራችን ኢነፕቦብም የሶሻሊስት እውነታነትን ፈለግ ሊከተል የሚገባው ስለመሆኑ ቀደም ሲል ተጠቁሟል። በዚህ ረገድ ለአብዮቱ የቆሙ ከያንያን ሶሻሊዝምን በኢትዮጵያ እውን ለማድረግ በመካሄድ ላይ ላለው ከባድ ትግል የበኩላቸውን ድርሻ ሊወጡ የሚችሉት፣ ኢነፕቦብ የሶሻሊስት እውነታነትን ፈለግ በመከተል ሕዝባዊነቱንና አብዮታዊነቱን ለማጠናናከር የሚወስደውን እርምጃ ለማፋጠን በሚያደርጉት ጥረት ነው። ለዚህም የኢነፕቦብ ዘርፍ የመንግሥትን ያላሰለሰ ድጋፍና የኢሠፓክኮን ርዕዮተ ዓለማዊ አመራር ማግኘት ይኖርበታል።

የኢነፕቦብን ዕድገት መምራት በሚባልበት ጊዜ አቅጣጫን ከመጠቀም ባሻገር ወደ ዝርዝር ሁኔታዎች መግባት አስቸጋሪ መሆኑንም መገንዘብ ያስፈልጋል። የኢነፕቦብ ዕድገት በአጠቃላይ ሲታይ በዕቅድ ሊመራ የሚችል ቢሆንም፣ ምን ያህልና ምን ዓይነት የኢነፕቦብ ምርት እንደሚመረት አስቀድሞ ዝርዝር ዕቅድ ለማውጣት በጣም አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም የኢነፕቦብ ምርት የሚወሰነው በመጀመሪያ ደረጃ በከያደው ግላዊ ችሎታዎች፣ በተሰጥለው፣ ለሥራ ባለው ችሎታ፣ ውስጣዊ ስሜት ወዘተ... ነው። ለዚህ ነው በብዙ አንጻር የኢነፕቦብና የባህል አመራር በከያደው ሕሊናዊ ባህርያት ጠባይ፣ ፍላጎት ወዘተ... ይወሰናል የሚባለው።²⁷ ሁለተኛ፣ በኢነፕቦብ አመራር ውስጥ ለከያደው የፈጠራ ሥራ፣ አስተሳሰብና መነሳሳት የበለጠ ቦታ መስጠት አለበት። ኢነፕቦብ ሊያድግና ሊቆጠር የሚችለው ከያንያን ሰፊ ነጻነት ሲሰጣቸውና የነፃ ወይይት መድረክ ሲያገኙ

ነው። ሶስተኛ፣ በኢነፕቦት አመራር ውስጥ ሌላ የተለየ ትኩረት ሊሰጠው የሚገባው ጉዳይ ቁሳዊ መሠረቱን የማጠናከሩና የማስፋፋቱ ጉዳይ ነው። በሌላም በኩል በሰፊው ሕዝብ መሃል የባህል ሥራዎች የሚታወቁበትን ዘዴ ማሻሻልና ብቃት ያላቸው ካድሬዎችን በማስልጠንና በማስማራት በኩል ከፍተኛና የተቀነባበረ ጥረት ማድረግ ያስፈልጋል።²⁸

ሌላው በዚህ አጋጣሚ ሊጠቀስ የሚገባው ጉዳይ በኢነፕቦብ መስክ የማሌ ፓርቲ አመራርና የኪያንያን ነፃነት በሚመለከት ነው። ለሶሻሊስት የኢነፕቦብ እድገት የማሌ ፓርቲ አመራር ይሰጣል ሲባል «ኪያንያን የሕዝቡን ፍላጎት የሚያራምዱ የኢነፕቦብ ሥራዎች እንዲያመርቱ ያበረታታል»²⁹ ማለት ነው። ስለሆነም፣ የማሌ ፓርቲ የኪያንያንን መብት የሚገፍ ሳይሆን ኢነፕቦባዊ መብታቸውን እንዲጠቀሙበት የበለጠ አመች ሁኔታ የሚፈጥር ይሆናል ማለት ነው።

እዚህ ላይ ስለኪያንያን መብትና ነፃነት ሲወሳ ከቡርኻው የኢነፕቦብ ነፃነት ወይም «ኢነፕቦብ ሊኢነፕቦብ ሊባል» ከሚለው የቡርኻው አመለካከት ጋር እንዳይደባለቅ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል። በማርክሲዝም ሳይንስ የኢነፕቦብ ነፃነት ማለት ምን ማለት እንደሆነ ግልጽ መሆን አለበት። ከማርክሲዝም አንፃር የኢነፕቦብ ነፃነት ማለት፡

... ባለምን የመረዳት ችሎታ፣ የሕይወትን ፍቅር ማወቅ፣ ባለምን በትክክል ለመረዳትና የማይቀለበስ የዕድገት ግፊት መስጠትም ለመግለፅ አእምሮን በሰፊው መክፈት ማለት ነው።³⁰

የማሌ ፓርቲም፣ ከያንያን ይህንን ህቅ ተረድተው ለሰፊው ሕዝብ የሚያገለግል ኢነፕቦብ እንዲያመርቱ ማድረግ የሁልጊዜ ጥረቱ ይሆናል።

ኢሠፓኦል የግሌ ርዕዮተዓለምን በሰፊው ሕዝብ ውስጥ በማስፈጸምና ፓርቲውን በማዋቀር ተግባሩ በኢትዮጵያ ውስጥ ለአብዮታዊ ኪነጥበብ መስፋፋት ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት ላይ ይገኛል። የአብዮታችን ዓላማ የሆነውን የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ለመገንባት፣ ለብዮቱም አሁን በደረሰበት የዕድገት ደረጃ ኪነጥበብ የመደብ ትግል ማፋፋሚያ፣ የሳይንሳዊ ርዕዮተ ዓለም ማስፋፋያና ለግሌ ፓርቲ ምሥረታ አስተዋፅኦውን በይበልጥ ከፍ ለማድረግ እንዲችል፣ ለኪነጥበብ

ሥራ እድገት እንቅፋት የሆኑትን ነገሮች በተቻለ መጠን ማስወገድና ለእድገቱም ሁኔታዎችን በይበልጥ ማመቻቸቱ አስፈላጊ የመሆኑ ያህል፣ ከያንያንም ከአብዮቱ ዕድገት ጋር በመራመድ ለአብዮቱ የወደፊት ግፊት የበኩላቸውን አስተዋጽኦ በይበልጥ ለማሳደግ የርዕዮተዓለም ትጥቃቸውን ባለማሰለስ ማዳበር፣ ኅብረተሰቡን በበለጠ መርዳት፣ መታየታቸውን በየጊዜው በማሻሻልና ጥራቱን በማሳደግ የኪነጥበብ ሥራቸውን ከሕዝቡ ጉን ለማለልና በይበልጥ መጣር ይገባቸዋል።

የግርጌ ማስታወሻ

1. V.G. Afanasyev, *Marxist Philosophy*, (Moscow: Prog. Pub., 1980), p.361.
2. *Fundamental of Marxist Leninist Philosophy*, (Moscow: Prog. Pub. 1974), p. 475.
3. V. Kalle and M. Kovalson, *Historical Materialism; An Outline of Marxist Theory of Society*, (Moscow: Prog. Pub., 1973), p. 228.
4. *Ibid.*, p. 23.
5. V.I. Lenin, *Collected Works*, Vol. 7, p. 45.
6. Avner Zis, *Foundations of Marxist Aesthetics*, (Moscow: Prog. Pub., 1977), p. 31.
7. Kalle & Kovalson, p. 256.
8. *Ibid.*
9. *Ibid.*, p. 258.
10. Avner Zis, p. 60.
11. *Ibid.*, p. 283.
12. *Ibid.*, p. 59.

13. ብሔራዊ አብዮታዊ የምርት ዘመቻና የማዕከላዊ ጥላን ጠቅላይ መምሪያ፣ የባህል ዘርፍ የ10 ዓመት ጠቋሚ እቅድ «1»፣ ረቂቅ፣ ሰኔ፣ 1974 (ያልታተመ)
14. ተስፋዬ ገሠወ፣ የኢትዮጵያ ቲያትር አጭር ቅኝት (ለኪነጥበባት ሴሚናር የተዘጋጀ) አዲስ አበባ፣ ነሐሴ 1974 (ያልታተመ)
15. ከላይ የተጠቀሰው
16. ጠቋሚ እቅድ «1» ረቂቅ፣ ሰኔ 1974፣ ገጽ 2
17. ደበበ ሰይፉ፣ ቅድመ አብዮት የኢትዮጵያ ስነጽሑፍ ታሪክ (ለኪነጥበባት ሴሚናር የተዘጋጀ) አዲስ አበባ፣ ነሐሴ 1974 (ያልታተመ)
18. M.K. Khropchenko, "Literature and Art in Today's World," *Social Science*, No. 3, 1979, p. 92.

19. Khropchenko, *The Writer's Creative Individuality and The Development of Literature*, (Moscow: Prog. Pub., 1977), p. 8.
20. *Ibid.*
21. Avner Zis, p. 65.
22. *Ibid.*, p. 66.
23. አያልነህ ሙላት፣ አስፋጊ/ማርያም ተስግ፣ ርእዮተዓለምና ኪነጥበብ (ለኪነጥበባት ሴሚናር የተዘጋጀ) አዲስ አበባ፣ ነሐሴ 1974 (ያልታተመ)
24. V.I. Lenin, *On Art and Literature*, (Moscow: Prog. Pub., 1975), p. 230.

25. Lenin, *Collected Works*, Vol. 25, p. 173.
26. Lenin, *Economics and Politics in the Era of the Dictatorship of the Proletariat*, pp. 12-13.
27. Stefan Ganeve, *Guidance of Bulgaria's Socialist Culture*, (N.P. Sofia Press, 1976), p. 36.
28. *Ibid.*
29. Avner Zis, p. 291.
30. *Ibid.*

